

Reakcije desetomjesečnog djeteta na glazbeno okruženje

Gradišar, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:882158>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

ANA GRADIŠAR

REAKCIJE DESETOMJESEČNOG DJETETA NA GLAZBENO
OKRUŽENJE

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)

ANA GRADIŠAR

REAKCIJE DESETOMJESEČNOG DJETETA NA GLAZBENO
OKRUŽENJE

Diplomski rad

Mentorica:

Doc. dr. sc. Jelena Blašković

Zagreb, rujan, 2021.

Sadržaj

Uvod.....	1
1. Osobine djeteta u dobi od šest do dvanaest mjeseci	2
1.1 <i>Razvoj motorike</i>	2
1.2 <i>Razvoj spoznaje</i>	2
1.3 <i>Razvoj govora</i>	3
1.4 <i>Socio-emocionalni razvoj</i>	4
1.5 <i>Igra</i>	5
2. Tijek razvoja glazbenih sposobnosti	5
2.1. <i>Optimalni uvjeti za razvoj glazbenih sposobnosti</i>	8
3. Glazbeno okruženje i doživljaj glazbe	9
4. Istraživanje reakcija desetomjesečnog djeteta na glazbeno okruženje	17
4.1 <i>Problem i cilj istraživanja</i>	17
4.2 <i>Vrsta istraživanja</i>	17
4.3 <i>Predstavljanje sudionika istraživanja</i>	17
4.4 <i>Vrste provedenih aktivnosti s djetetom</i>	18
5. Opis aktivnosti i reakcije desetomjesečnog djeteta na glazbeno okruženje	31
5.1. <i>Aktivnost prva</i>	32
<i>Pjevanje pjesme „Zvončići“ sa maracas zvečkom i kokosovim orahom i „Boc boc iglicama“ zvečkama u obliku ježa</i>	32

5.2.	<i>Aktivnost druga</i>	34
	<i>Upoznavanje s instrumentima, kastanjetama i praporcima</i>	34
5.3.	<i>Aktivnost treća</i>	36
	<i>Istraživanje Orffovih instrumenata i praporaca uz instrumentalnu glazbu</i>	
	<i>P.I.Čajkovskog: Ples šećerne vile iz baleta Orašar</i>	36
5.4.	<i>Aktivnost četvrta</i>	38
	<i>Istraživanje Orff instrumenata uz slušanje glazbe C. Saint-Saëns; Uvod i kraljevska</i>	
	<i>koračnica lava iz Karnevala životinja</i>	38
5.5.	<i>Aktivnost peta</i>	40
	<i>Otvaranje i istraživanje dječjeg sintetizatora na baterije</i>	40
5.6.	<i>Aktivnost šesta</i>	42
	<i>Traženje instrumenata u „sijenu“</i>	42
5.7.	<i>Istraživanje zvuka sa neoblikovanim materijalom</i>	44
5.7.1.	<i>Aktivnost sedma</i>	44
	<i>Istraživanje lonca i batića</i>	44
5.7.2.	<i>Aktivnost osma</i>	46
	<i>Šuškanje s vrećicom punjenom kartonskim papirom</i>	46
5.7.3.	<i>Aktivnost deveta</i>	47
	<i>Istraživanje zvuka s kutijom i kuhačom</i>	47
5.8.	<i>Aktivnost deseta</i>	49

<i>Samostalno istraživanje košare s instrumentima</i>	49
5.9. <i>Aktivnost jedanaesta</i>	51
<i>Pjevanje i plesanje uz glazbu s praporcima s ocem</i>	51
5.10. <i>Aktivnost dvanaesta</i>	52
<i>Sviranje triangle s ocem</i>	52
5.11. <i>Aktivnost trinaesta</i>	54
<i>Otac i dijete sviraju gitaru</i>	54
5.12. <i>Aktivnost četrnaesta</i>	55
<i>Sviranje gitare s ocem</i>	55
5.13. <i>Aktivnost petnaesta</i>	57
<i>Baka i dijete istražuju kastanjete</i>	57
5.14. <i>Aktivnost šesnaesta</i>	58
<i>Orffov instrumentarij u božićnoj atmosferi s majčinom obitelji</i>	58
5.15. <i>Aktivnost sedamnaesta</i>	60
<i>Istraživanje zvuka s poklopcem i kuhačom</i>	60
5.16. <i>Aktivnost osamnaesta</i>	61
<i>Sviranje Orffovog instrumentarij s kumom</i>	61
5.17. <i>Aktivnost devetnaesta</i>	63
<i>Sviranje s obiteljskom prijateljicom</i>	63
6. <i>Analiza provedenih aktivnosti</i>	65

6.1. <i>Analiza uvjeta za razvoj glazbenih sposobnosti djeteta</i>	65
6.2. <i>Analiza glazbenih sposobnosti i naznake glazbenog talenta djeteta</i>	66
6.3. <i>Analiza ostvarenih aktivnosti i uvjeta – samo refleksija</i>	67
Zaključak.....	69
Literatura.....	70
Popis tablica	73
Popis slika	73

Sažetak

Utjecaj okoline i kvalitetnih odnosa u obitelji utječu na razvoj i odgoj djeteta. Obitelj je svaka sigurna, razvojno poticajna, zajednica u kojoj dijete ima barem jednu odraslu osobu s kojom može razviti prisan odnos povjerenja te sigurnu privrženost. Razna istraživanja potvrđuju da fetus u majčinom trbuhu reagira na vanjske zvukove, a djeca u prvom tjednu života mogu čak razlikovati visinu tona. Glazba je stoga nezamjenjivo sredstvo odgoja čija je svrha da u djeci razvija, između ostalog, osjećaj za lijepo. Kako bi djetetov razvoj bio omogućen od najranije dobi, okolina ima veliki utjecaj i odgovornost za razvoj djetetovih glazbenih sposobnosti. Cilj rada je istražiti reakcije desetomjesečnog djeteta na glazbeno okruženje. U glazbeno poticajnom okruženju dijete je iskusilo pokret uz glazbu, prepoznavanje glasova te istraživanje zvukova korištenjem instrumenata. Sve aktivnosti bile su organizirane u obliku igre ili spontano. Ostvarujući bogatu i poticajnu glazbenu okolinu vlastitom djetetu analiziralo se djetetovo ponašanje prema razvojnim osobinama, dolazi li do odstupanja u ponašanju te smeta li ili obogaćuje djetetovu svakodnevicu navedeno okruženje. Pri istraživanju glazbenih elemenata dijete je kroz igru osjetilo ritam što se manifestiralo pljeskanjem, njihanjem glave ili pokretima tijela. Pri stvaranju i izvođenju glazbe odnosno istraživanju instrumenata dijete je reagiralo na različite tipove glazbe i sviralo na jednostavnim instrumentima.

Ključne riječi: razvoj djeteta, desetomjesečno dijete, glazbeno okruženje, utjecaj glazbe, istraživanje

Reactions of a ten-month old child to the musical environment

Summary

Environment and relationship quality influence development and upbringing of the child. A family is any safe, developmentally stimulating, nurturing community in which a child has at least one adult with whom he or she can develop an intimate relationship of trust and secure attachment. Various studies confirm that the fetus in the mother's womb responds to external sounds, and babies in the first week of life can even hear and differ pitch. Music is therefore an indispensable means of education whose purpose is to develop in children, among other things, a sense of beauty. In order for a child's development to be possible from an early age, the environment has a great influence and responsibility for the development of the child's musical abilities.

The aim of this paper is to investigate the reactions of a ten-month-old child to the musical environment. Exploring musical instruments and spending time in a musically stimulating environment, the child experienced movement with music, explored and recognized voices, and explored sounds using instruments. All activities were organized in the form of play or spontaneously. While exploring the musical elements, the child felt the rhythm through play, which was manifested by clapping, shaking his head or body movements. When creating and performing music, researching instruments, the child reacted to different types of music and played simple instruments.

Recent research makes it possible to research and monitor fetus development. The problem starts when it is necessary to find data on research in infancy, and not related to medical research devices of the modern age. By creating a rich and stimulating musical environment for one's own child, an attempt was made to analyze the child's behavior according to developmental characteristics, whether there is a deviation in behavior and whether the child's environment disturbs or enriches the child's everyday life.

Keywords: child development, ten-month-old child, musical environment, music influence, exploration of musical instruments

Uvod

Djetinjstvo je razdoblje u kojem se dijete brzo i složeno razvija i u kojem utjecaj iz najranije dobi ima posljedice u kasnijem razvoju. Okolina u kojoj dijete raste vjerojatno je jedan od bitnih čimbenika koji utječu na djetetov razvoj. Znajući djetetove osobine razvoja moći će se osigurati poticajna okolina za djetetov razvoj.

Tema diplomskog rada odabrana je zbog želje za istraživanjem reakcija djeteta na glazbu i glazbeno okruženje. Znanja i vještine koje su potrebne za provođenje i ostvarivanje glazbenih aktivnosti ostvaruju se za vrijeme preddiplomskog studija. Diplomski studij omogućuje ostvarivanje uloge istraživača te je ovaj rad nastao kao odgovor na pitanje može li dojenče od deset mjeseci reagirati u skladu s razvojnim osobinama na glazbene aktivnosti i glazbeno okruženje. Cilj rada je istražiti reakcije desetomjesečnog djeteta na glazbeno okruženje i glazbene aktivnosti.

Rad je podijeljen na devet poglavlja. U prvom poglavlju „Osobine djeteta u dobi od šest do dvanaest mjeseci“ opisuje se razvoj motorike, spoznaje, govora i socio-emocionalni razvoj. U drugom poglavlju opisuje se tijek razvoja glazbenih sposobnosti i koji su optimalni uvjeti za razvoj glazbenih sposobnosti. U trećem poglavlju „Nadarenost ili okolina odnosno glazbeno okruženje i doživljaj glazbe“ opisuju se teorijska polazišta i doseg dosadašnjih istraživanja vezanih uz utjecaj okruženja na talent. U četvrtom poglavlju „Vrste instrumenata u istraživanju“ navedeni su svi instrumenti korišteni u istraživanju. Ovo poglavlje sadrži fotografije originalnih instrumenata korištenih u istraživanju. U petom poglavlju „Malešnice i igre prstima“ opisuje se važnost malešnica i što su. U šestom poglavlju opisuje se razlika između sluha i slušanja glazbe te što utječe na proces slušanja glazbe. U sedmom poglavlju „Istraživanje reakcija desetomjesečnog djeteta na glazbeno okruženje“ opisuje se metodologija istraživanja, problem i cilj istraživanja, opisuju se sudionici istraživanja te popis provedenih aktivnosti. U osmom poglavlju „Opis aktivnosti i reakcije desetomjesečnog djeteta na glazbeno okruženje“ opisuju se provedene aktivnosti i reakcije djeteta za vrijeme istih. U devetom i desetom poglavlju opisuje se analiza uvjeta za razvoj glazbenih sposobnosti, naznake glazbenog talenta djeteta i analiza ostvarenih aktivnosti i uvjeta te se opisuju dobivene spoznaje o reakcijama djeteta i objašnjava njihov znanstveni doprinos.

1. Osobine djeteta u dobi od šest do dvanaest mjeseci

Osobine djeteta promatraju se kroz opće karakteristike razvoja. Karakteristika razvoja, redosljed faza i značajke djeteta omogućavaju stvaranje optimalnih uvjeta za razvoj. Razvoj motorike podrazumijeva sposobnost skladnog i svrsishodnog korištenja vlastitog tijela i baratanja predmetima. Razvoj spoznaje ili kognitivni razvoj odnosi se na mentalne procese pomoću kojih dijete pokušava razumjeti i prilagoditi sebi svijet koji ga okružuje. Razvoj govora odvija se sustavno i predvidljivim redosljedom. Emocionalni i socijalni razvoj promatra se kroz temperament, izražavanje i razumijevanje vlastitih i tuđih emocija, razvoj privrženosti, socijalni i spoznajni razvoj, razvoj samoregulacije i razvoj društvenosti. Emocionalni razvoj jedan je od najvažnijih procesa u razvoju ličnosti. Razvoj igre promatra se kroz dva aspekta, kao socijalni fenomen i kao aspekt spoznajnog razvoja. Igra je temeljna aktivnost djetinjstva (Starc, Čudina-Obradović, Pleša, Profaca i Letica, 2004).

1.1 Razvoj motorike

Prema Starc i suradnicima (2004) dijete u ovoj dobi dijete osvaja jednu novu prostornu dimenziju, ustajući u stajući položaj omogućava bolje upoznavanje i usavršavanje baratanja predmetima. Sposobno je bolje i brže dohvaćati i manipulirati predmetima te je cjelokupno držanje tijela stabilnije. Dijete je oduševljeno rastućom kontrolom kretanja i kontrolom vlastitog tijela odnosno ravnotežom i koordinacijom krupne i fine motorike. Svjesni pokreti koje dijete izvršava, a relevantni su za glazbene aktivnosti su zasigurno samostalno sjedenje i stajanje. Neke od bitnih aktivnosti koje omogućavaju djetetu baratanje s glazbenim instrumentima ili udaraljka su i udaranje predmeta o predmet, hvatanje predmeta, ispuštanje predmeta, lupkanje i struganje predmetom, uzima sitne predmete sa stola te oponaša kretnje plješče, maše i lupa.

1.2 Razvoj spoznaje

Spoznajni razvoj odnosi se na mentalne procese pomoću kojih dijete pokušava razumjeti sebe i prilagoditi sliku svijeta koji ga okružuje, sebi. U ovom razdoblju kod djeteta je uočljiva bolja perceptivna organizacija. Dijete slučajno koordinira jednostavne pokrete s onim što vidi, a kasnije to čini namjerno te uočava svoje mogućnosti djelovanja na promjene u vanjskom svijetu. To se odnosi na bacanje, okretanje predmeta i proizvodnju zvuka. Privlače ga stvari koje ga iznenađuju i koje nisu u skladu s onim što je dijete do tada upoznalo. Pažnja je kratka, ali se može izazvati zanimljivim svojstvima predmeta, poput proizvodnje zvuka primjerice. Prema autorima Starc i

suradnicima (2004) dijete brzo gubi zanimanje i privlači ga drugi predmet. Mišljenje u razdoblju od osmog do dvanaestog mjeseca odnosi se na namjerno ponašanje. Dijete opaža željeni cilj, razmišlja kako ga ostvariti te se to može opisati kao prvo istinsko namjerno ponašanje pri kojemu dijete odvaja sredstvo od cilja ističu Starc i suradnici (2004). Razvoj pamćenja obilježava početak stalnosti predmeta neovisno o perceptivnom dodiru odnosno dijete zna da predmet postoji iako nije u vidnom polju te je potpuno skriven. Oko 9. mjeseca dijete oponaša radnju koju je vidjelo dan ranije odnosno izvršava radnju odgođene imitacije (Starc i sur., 2004).

1.3 Razvoj govora

Prema Šmit (2001) ritam i pjevanje su prvi, puno primitivniji oblici izražavanja od govora. U razvoju govora djeteta opaža se isti proces te su ritam i pjevani glas vrlo bliski i potrebni za dobar i pravilan razvoj govora djeteta. Ritam i pjevani glas su djetetov prvi zvučni doživljaj te od samog rođenja djeca doživljavaju ritam na različite načine primjerice slušajući uspavanke, igrajući se prstima, prvim koracima, prvim riječima, uključivanjem u ritam života i stvaranjem svoje ritmičke ekspresije pokretnim igrama i brojalicama. Starc i suradnici (2004) pišu da je govor viša psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava, znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenje drugim ljudima. Simboli u ljudskom govoru su riječi, a njegova najvažnija funkcija je komunikacija. Autori ističu da se govor razvija sustavno i predvidivim redoslijedom.

1.3.1. Sluh, slušanje i govor

Dijete od petog ili šestog mjeseca počinje oponašati glasove koje je čulo od drugih te glasove materinskog jezika redovito ponavlja i vježba, dok drugi glasovi nestaju. Dijete dobro započinje melodiju riječi i rečenica koje izgovaraju odrasli te oponaša u svom brbljanju. Prepoznaje ljutit, veseo ili nježan glas, odnosno pokazuje znakove selektivne reakcije na različiti emocionalni ton. Počinje pratiti usmjerene aktivnosti na sebe i razumije njihovo značenje, opaža važnost neke riječi u određenoj situaciji te ta riječ počinje dobivati značenje. To značenje je za dijete magično jer pri izgovoru riječi mama, majka će se pojaviti. U ovoj fazi razvoja dijete okreće glavu prema zvuku te sluša glas i kada osoba nije u vidokrugu te viče da bi privuklo pozornost, osluškuje, pa ponovno viče. S razumijevanjem reagira na svoje ime te shvaća veći dio onoga što odrasla osoba govori i to razumijevanje iskazuje akcijama i kretnjama (Starc i sur., 2004). Velički i Katarinčić (2011) kažu da se dijete od pet ili šest mjeseci nalazi između druge i treće faze razvoja govora.

Dijete s pet ili šest mjeseci osjetljivo je za visoke tonove gotovo kao i odrasli. U ovoj fazi dojenče uspostavlja slušnu kontrolu nad glasovima koje je spontano proizvelo te prelazi u komunikativno glasanje.

1.3.2. Produkcija glasova

Dojenče u ovoj fazi uživa u glasovima koje proizvodi, a gukanje prelazi u glasovnu igru odnosno brbljanje. Slogovanje postaje sve sličnije govoru okoline intonacijski i glasovno te nakon perioda ponavljanja nizova jednakih slogova počinje postupno proizvoditi nizove slogova poput *ta-ta, ma-ma, ba-ba* (Starc i sur., 2004). Prema Velički i Katarinčić (2011) u ovoj se fazi pojavljuju glasovne igre i brbljanje produljenih slogova koje kasnije prelazi u slogovno brbljanje. Ovo razdoblje je bitno za govorni razvoj jer se ostvaruje spajanje odvojenih glasova u glasovne sekvence te se na njima gradi govor. Četvrta faza nastupa do dvanaestog mjeseca djetetova života te je u ovoj fazi aktivno slogovno brbljanje i glasovi dječjeg brbljanja slični glasovima govora okoline.

1.3.3. Komunikacija

Dijete je sve više usmjereno na okolinu i odrasle te se smije, hihoće, vrišti od veselja, obraća pozornost na sebe kašljanjem i uzvicima. Voli igre skrivanja lica poput „ku-ku“ i „ima-nema“. Reagira na svoje ime te se okreće prema osobi koja ga zove, usmjerava pogled prema imenovanim stvarima i osobama. Brbljanje mu je zabava, ali i znak komunikacije. Počinje se koristiti gestama da bi izrazilo zahtjev, ali i poseže za predmetom naizmjenice gledajući majku i predmet. (Starc i sur., 2004.)

1.4 Socio-emocionalni razvoj

Nakon šestog mjeseca dijete počinje pokazivati istu emociju koju iskazuje i osoba koju gleda. Strah i sramežljivost se pojavljuju u ovom razdoblju, a pri kraju godine započinje proces socijalnog zaključivanja, počinje koristiti informacije o emocionalnim izrazima drugih ljudi za regulaciju vlastitog ponašanja. Veza privrženosti postaje najjasnija u ovom razdoblju i ostaje do druge godine, a veza potpuno stvorene privrženosti između djeteta i skrbnika iskazuje se kroz strah od neznanaca, negodovanje zbog odvajanja od skrbnika ali i sigurnost i hrabrost kada je skrbnik u blizini (Starc i sur., 2004).

Razvoj pojma o sebi odnosno svijest o vlastitom postojanju razvija se postupno odvajanjem djeteta od okoline, iako dijete u početku nije svjesno svog zasebnog postojanja od okoline nego se osjeća dijelom cjeline i sve percipira kao svoj produžetak. Tijekom ovog razdoblja dijete pak pokazuje svijest o mogućnostima osobnog djelovanja baratajući igračkama i drugim predmetima u svojoj okolini, a to prerasta u motivaciju za ovladavanje vještinom. Samoregulacija ne postoji u ovom razdoblju iako dijete razvija mnoga voljna ponašanja i može djelovati u svojoj okolini na svrhovit način primjerice može rušiti toranj od kocaka kako bi promatralo pad. Moralni razvoj u ovom periodu naziva se predmoralni razvoj te je djetetu svojstvena globalna empatija odnosno često se ponaša kao da se njemu događa ono što se ustvari događa drugima (Starc i sur., 2004).

1.5 Igra

Igra je temeljna aktivnost djetinjstva, platforma na kojoj se iskušavaju različiti aspekti socijalnog, emocionalnog, tjelesnog i spoznajnog razvoja djeteta. Na spoznajnoj razini igre dominira funkcionalna igra odnosno ponavljanje izvođenja motoričkih radnji ili angažiranje osjetila. Dijete u igri opipava, razgledava, okreće, lupa predmetom o predmet, traži, stavlja u usta, gura po podu i stolu. Na društvenoj razini igre vidljiv je početni razvoj društvenosti u igri primjerice „dajem- uzimam“ te dolazi do tjelesne komunikacije s drugim malim djetetom ali vrlo kratko posebice ako drugo dijete ne odgovara na poziv na igru. U ovoj fazi dijete oponaša radnje odrasle osobe i voli igre skrivanja (Starc i sur. 2004). Duran (2003) piše da se funkcionalna igra određuje obično kao igra novim funkcijama koje u djeteta sazrijevaju primjerice motoričkim, osjetnim, perceptivnim funkcijama. Dijete ispituje vlastite funkcije, a druge strane osobitosti objekata koje istražuje. Funkcionalna igra u najranijem djetinjstvu određena je socijalnom interakcijom (Duran, 2003).

2. Tijek razvoja glazbenih sposobnosti

Prema Hodges (2002) i Pratt (1997) glazbene sposobnosti su naslijeđene biološke mogućnosti prepoznavanja i reprodukcije zvuka i zvukovnih kombinacija. Svako razvijeno dijete posjeduje te biološke glazbene mogućnosti kao što ima i biološke mogućnosti govora. Prema Starc i suradnicima (2004) glazbene sposobnosti se rano pokazuju te čak i fetus reagira na vanjske zvukove i ritmičke podražaje, a djeca u prvom tjednu života mogu razlikovati visinu tona. Biološke pretpostavke glazbenih sposobnosti funkcija specifičnih struktura u prednjem dijelu desne

moždane polutke. Te strukture omogućuju glazbenu percepciju: osjetljivost za visinu tona, ritmičke izmjene tona, jakost tona i melodijsku konturu. U glazbene sposobnosti pripada nekoliko različitih sposobnosti, od kojih je najvažnija razumijevanje melodije, a ona se temelji na osjećaju za visinu tona. Ostale sposobnosti su pamćenje melodije, percepcija ritma, shvaćanje tonaliteta, utvrđivanje intervala (visinskih odnosa među tonovima, sposobnost uočavanja estetskog značenja te apsolutni sluh).

Glazbena sposobnost biološki je utemeljena i zasebna od sposobnosti govora te se to jasno očituje u slučajevima u kojima dolazi do oštećenja mozga te do potpunog zakazivanja govornih sposobnosti, ali glazbene sposobnosti i mogućnosti komponiranja su netaknute. U području razvoja glazbenih sposobnosti velike su individualne razlike, čak i veće nego u području govornih sposobnosti te se mogu primijetiti već u prve dvije godine života. Sva djeca od rođenja na dalje pokazuju pravilan i podjednak tijek razvoja glazbenih sposobnosti (Starc i sur., 2004).

Faze razvoja glazbenih sposobnosti, do devete godine djetetova života, čine fazu slušanja, fazu motoričke reakcije na glazbu, fazu prve glazbene reakcije, fazu prve glazbene reakcije, fazu imaginativne pjesme, fazu razvoja ritma i fazu stabilizacije glazbenih sposobnosti (Starc i sur., 2004).

Prva faza slušanja traje od rođenja do šestog mjeseca. U prvom mjesecu funkcija glazbene sposobnosti je reagiranje na zvuk, a manifestacija je žmirkanje i podrhtavanje. Tijekom prvog mjeseca dijete i dalje reagira na zvuk, a manifestacija toga je akustička fiksacija odnosno umirivanje pri slušnom podražaju. Kroz treći mjesec života dijete locira zvuk te se odvija diferenciranje slušnih podražaja. Lociranje zvuka manifestira se kroz okretanje glave prema zvuku, a diferenciranje slušnih podražaja manifestira se većom osjetljivošću za tonove nego za govor. Od četvrtog od šestog mjeseca odvija se početak aktivne percepcije glazbe što se manifestira kroz pažljivo slušanje, pokazivanje zadovoljstva, pokretanje na zvuk cijelim tijelom. *Druga faza* tijekom razvoja glazbenih sposobnosti je faza motoričke reakcije na glazbu. Oko šestog mjeseca djetetova života ističe se funkcija početka izravnog glazbenog oponašanja što se odražava na pokušaj glazbene reprodukcije. Od šestog od devetog mjeseca kao funkcija se navodi gukanje kao odgovor na glazbu izravno, a manifestacija toga je reprodukcija promjena u visini ili ritmu. *Treća faza* tijekom razvoja glazbenih sposobnosti je faza prve glazbene reakcije. S devet mjeseci dijete ulazi u fazu prve glazbene reakcije odnosno „glazbeno brbljanje“ tj. diferencirano reagiranje što se može vidjeti kroz djetetove pokušaje glazbene reprodukcije. U istoj fazi od dvanaestog do osamnaestog

mjeseca javlja se funkcija porasta broja motoričkih reakcija na glazbu manifestirajući se kroz razne reakcije ugođe ili neugode na razne vrste glazbe. Od osamnaestog mjeseca javlja se funkcija početak usklađivanja pokreta i glazbe. *Četvrta faza* je faza prave glazbene reakcije koja traje od osamnaestog mjeseca do treće godine. Funkcija početne četvrte faze je spontano pjevanje koje traje do druge godine djetetova života te se ona očituje kroz pjevanje bez riječi malih intervala, oponašanje teksta, oponašanje nekoliko taktova melodije i slično. Od druge do treće godine javlja se funkcija rivalitet spontanog pjevanja i oponašanja poznatih melodija i sekvenca. U trećoj godini funkcija tijeka razvoja glazbenih sposobnosti je porast glazbenog interesa, povećava se usklađenost pokreta s glazbom, povećava se količina pjevanja po glazbenom modelu na račun spontanog pjevanja, uspješno oponašanje ritma te ritma i melodije u 50 % djece. Sve to iskazuje se kroz pažljivo slušanje te koncentraciju na glazbene podražaje. *Peta faza* je faza imaginativne pjesme koja traje od treće do četvrte godine te se ispoljava putem pjevanja raznih raznovrsnih pjesama koje su često izmisljene ili sastavljene od dijelova poznatih pjesama, melodijski su inventivne ali ritmički skromne. *Šesta faza* traje od pete do šeste godine te se očituje kroz sposobnost držanja ritma koja se poboljšava dvostruko. Poteškoće su te da ne mogu prilagoditi pokrete promjenama tempa, postoje greške u intervalima, slučajno se odvija transponiranje u drugi tonalitet te ne razlikuju riječ, ritam i visinu tona. *Sedma faza* je faza stabilizacije glazbenih sposobnosti te traje od šeste do devete godine života. Odvija se nagli razvoj melodičkih i ritmičkih vidova glazbene sposobnosti, u skladu s razvojem nastanka pojmova (u kognitivnom području). Nastaju i glazbeni pojmovi primjerice ritmički, melodijski, harmonijski i pojmovi o glazbenoj formi. Percepcija i razumijevanje glazbe olakšani su usvajanjem pojmova „trajanje, tempo, takt, melodijsko kretanje i tonalitet“ (Starč i sur., 2004, str. 59).

Prema Starč i suradnicima (2004) okolina ima veliki utjecaj na razvoj djetetovih glazbenih sposobnosti. Ističu da se glazbena osjetljivost svakog djeteta prirodno razvija i postiže svoj maksimum između pete i šeste godine života ali je u tom području izraženo postojanje kritičkih razdoblja razvoja, a to kritično razdoblje traje od rođenja do druge godine djetetova života. Prirodni razvoj glazbenih sposobnosti bilo bi potrebno poduprijeti pogodnim glazbenim okruženjem i dijete od rođenja izložiti pjevanju i glazbi te mu omogućiti aktivno sudjelovanje u glazbenom doživljaju. Vrsta i količina zvukovne okoline kojom su djeca okružena značajno će utjecati na stupanj osjetljivosti na glazbu. Između pete i osme godine djetetova života stabilizira se prirodna glazbena sposobnost, koja još uvijek predstavlja razvojni potencijal koji može biti veći ili manji, ovisno o

djetetovim glazbenim iskustvima. Prirodna glazbena sposobnost prema Starc i suradnicima (2004) očituje se u dva oblika, a to su sposobnost razlikovanja tonova i sposobnost razlikovanja ritma. Prirodna glazbena sposobnost osobito je izražena u obliku audijacije. Audijacija je snaga izravne impresije ili intuitivnog odgovora na glazbeni podražaj koje je dijete sposobno izvesti bez glazbenog obrazovanja. Sposobnost audijacije je osnova za glazbeno pamćenje koje je nužan preduvjet za uspjeh u glazbenom obrazovanju. Prema autorima audijacija je neposredni izraz uspješnosti prve okoline u aktiviranju biološkog potencijala te će ona biti veća što je veća biološka osjetljivost na glazbene podražaje i što je bogatija i primjerenija djetetu bila glazbena okolina od rođenja do šeste godine djetetova života.

Gordon (2011) ističe da se glazba sastoji od sadržaja i konteksta. Kontekst se može usporediti sintaksom u jeziku i predstavlja se tonalitetom i metrom. Sadržaj je predstavljen tonskim uzorcima i ritmičkim obrascima. Djeca u nastavi i učenju glazbe stječu osjećaj tonaliteta i metra što prethodi učenju sadržaja odnosno notnim zapisima. Kao što slušanje prethodi govorenju, tako slušanje glazbe prethodi razvoju pjevanja. Dijete uči govoriti neovisno o poznavanju slova i misaoni proces je temelj slušanja jezika. Audijacija je sposobnost slušanja glazbenog jezika i davanja značenja glazbi.

Bačlija Sušić (2016) piše da ne postoje opći stadiji koji podrazumijevaju funkcionalnu cjelovitost već predvidivih promjena povezanih s dobi. Glazbeni razvoj odvija se u okviru općeg razvoja pojedinca i kruto uvažavanje dobnih normi podcjenjuje djetetove mogućnosti.

2.1. Optimalni uvjeti za razvoj glazbenih sposobnosti

Starc i suradnici (2004) navode uvjete koji se trebaju omogućiti djetetu u glazbenom poticanju u jaslicama odnosno djetetu od prve do treće godine života. Najveća potreba djece u toj dobi je osjećaj sigurnosti kojem glazba treba doprinositi i pojačavati taj osjećaj, a to je tiha, mirna i vedra glazba. Djeca te dobi osjetljivija su na glazbu kada su u naručju te su osjetljivija na živi glas nego na snimku glazbe. Djeca su osjetljivija na glazbu kada mogu sudjelovati pokretanjem tijela. Od najranije jasličke dobi treba osigurati zvukovno i glazbeno bogatu okolinu u skladu s navedenim potrebama djeteta i karakteristikama. To bi značilo često pjevanje djetetu dok ga se drži u naručju, tiho pjevanje uz dnevnu njegu, hranjenje i uspavlivanje te pjevanje djetetu dok ga se uključuje u ritmičke aktivnosti. Primjeri uključivanja u ritmičke aktivnosti su ritmičko ljuljanje, pljeskanje djetetovim rukama, pomicanje djetetovih ruku ili nogu u ritmu glazbe. Pri organiziranju glazbenog

poticanja u vrtiću, djeci treba osigurati stjecanje ključnih glazbenih iskustava, a to su istraživanje glazbe, uporaba glazbenih elemenata, stvaranje te izvođenje glazbe (Starc. i sur., 2004).

Glazbene aktivnosti nisu rezervirane samo za odgojno obrazovne ustanove, glazbene radionice ili online glazbene tečajeve za djecu već se mogu te bi bilo od neprocjenjive važnosti kada bi se provodile u vlastitom domu od djetetove najranije dobi. Glazbena iskustva prema Starc i suradnicima (2004) omogućuju se glazbenim poticanjem odnosno istraživanjem glazbe, uporabom glazbenih instrumenata i stvaranjem ili izvođenjem glazbe.

3. Glazbeno okruženje i doživljaj glazbe

Mikro okolina većine desetomjesečne djece je obitelj. Obitelj je intimna, krvno vezana društvena zajednica u kojoj se odgojni utjecaji jače primaju djeteta nego u drugim odgojnim sredinama. Zdrava obitelj, odnosno okolina djeteta podrazumijeva poštovanje individualnosti, odnose ispunjene ljubavi te stalnu komunikaciju svih članova (Opić, 2016). Utjecaj okoline, odnosa u obitelji i kvalitetni odnosi utječu na razvoj i odgoj djeteta. Bilić (2016) ističe da je pedagoški odnos poseban međuljudski odnos koji nastaje radi pomoći i podrške kako bi djeca i mladi mogli optimalno razvijati svoje prirodne mogućnosti te se uključiti u društvo kao sposobni i odgovorni pojedinci. Prema Opiću (2016) odrasli su ogledni primjeri kako se treba ponašati, komunicirati i živjeti.

Prema Starc i suradnicima (2004) posebnu brigu za razvoj moralo bi se posvetiti djeci koja pokazuju znakove glazbenog talenta koji se pokazuje u najranijoj dobi. Glazbeni talent pokazuju samo neka djeca koji se razlikuje od prirodne glazbene sposobnosti. Glazbeni talent može se primijetiti prema ranim znakovima karakterističnima za djecu mlađu od tri godine. To su: dijete pokazuje zanimanje za zvukove u okolini, umiruje se na zvuk ili glazbu, pažljivo i mirno sluša glazbu, rado sudjeluje u glazbenim aktivnostima, traži prilike za slušanje i stvaranje glazbe te pokazuje znakove ugođe, veselja i drugih emocija dok sluša glazbu. Djeca do pet godina mogu pokazivati dodatne znakove glazbenog talenta, a djeca starija od pet godina pokazuju sve znakove s popisa. Ostali znakovi glazbenog talenta su da dijete reagira pokretima na ritam i promjene tempa, voli opisivati pomoću zvuka i melodije, uči melodiju „usputno“ dok izvodi neku drugu radnju, zamjećuje istodobno zvučanje različitih instrumenata u orkestralnoj izvedbi, lako pamti i reproducira dijelove melodije, točno reproducira pojedinačne tonove i točno reproducira melodiju (Starc i sur., 2004). Promatrajući dijete kojem se navedeni znakovi ponavljaju „često ili

uvijek“ moguće je pretpostaviti da je glazbeno talentirano ali pravo utvrđivanje glazbene nadarenosti treba se prepustiti stručnjacima odnosno glazbenim pedagozima.

Glazbene sposobnosti razvijaju se pri povoljnoj kombinaciji naslijeđenih i okolinskih utjecaja. Autori naglašavaju i ponavljaju to upozorenje i pojašnjavaju da je najviši stupanj glazbenog razvoja najuže povezan sa stupnjem i kvalitetom djetetova glazbenog iskustva u tijeku ranog djetinjstva. Prema Starc i suradnicima (2004) odgojno obrazovna ustanova ima dvostruko važnu ulogu zbog razvijanja prirodne glazbene sposobnosti svakog djeteta i prvog prepoznavanja glazbenog talenta.

Dojenče počinje život kao glazbeno biće osjetljivo na glazbene univerzalije, ima predispozicije za percipiranje glazbene konture i ritamskih struktura te zbog toga rana glazbena iskustva treba bogatiti (Dobrota, 2012).

Dehaene-Lambertz, Montavont, Jobert, Alliol, Dubois, Hertz-Pannier i Dehaene (2010) proveli su studiju vezanu uz razvoj mozga povezan s razvojem govora. Ispitanici su bila dvadeset i četiri dvomjesečna djeteta u istraživanju te su podaci od sedmero dojenčadi bili relevantni za studiju. Djeca su bila podvrgnuta slušanju majčinog glasa, Mozartove glazbe i glasu stranca te im je sniman mozak pomoću magnetske rezonance. Aktivacija određenih dijelova mozga bila je neupitna i potvrdio se snažni genetski utjecaj odnosno ograničenja istog, što ne isključuje okolinski utjecaj na razvoj. Istraživanje je pokazalo da razlike između majčinog glasa i glasa stranca nisu poticale aktivaciju različitih regija mozga kao što su znanstvenici očekivali te da nije bilo aktivacije u regijama mozga pri usporedbi glazbe i govora. To može značiti gubitak osjetljivosti stroja pri snimanju regija mozga dojenčadi zbog njihove veličine. Istraživanje pokazuje na pomicanje granica u istraživanju mozga, utjecaja govora, ali i glazbe na mozak. Rezultati istraživanja Dehaene-Lambertz i suradnika (2010) pokazala su da učenje ima vrlo važnu ulogu u strukturiranju mozga dojenčeta, kao što majčin glas ima utjecaj na nekoliko regija mozga koje su zaslužne za emocije i komunikaciju te na područje zaslužno za govor, posebice stražnjem temporalnom režnju mozga.

Hallam (2017) opisuje sintezu istraživanja utjecaja glazbe na auditivnu percepciju i jezične djelatnosti. Glazba i jezik dijele neke mehanizme obrade informacija, ali ti mehanizmi još nisu ustanovljeni. U jednom od istraživanja Hallam (2017) navodi da se djeca koja aktivno sudjeluju u sviranju odnosno proizvodnji zvuka mogu razlikovati od druge djece po mnogim značajkama uključujući i kognitivne, neke od njih mogu biti genetičke predispozicije. Znanstvenici su

ustanovili da djeca koja imaju visoku razinu otvorenosti prema novim iskustvima često su nastavljala pohađati glazbene lekcije te njihova istraživanja ukazuju na individualne značajke koje utječu na ustrajnost i dosljednost. Nisu zanemarive osobne karakteristike djeteta, ali vidljiv je značajan utjecaj da glazbena obuka poboljšava auditivno procesuiranje kod djece koja prije glazbene obuke nisu imala postojećih različitosti. Hallam (2017) ističe da ponavljanje motoričkih radnji uz audio i vizualno procesuiranje istovremeno primajući multi-senzorne povratne informacije može ojačati neuronske veze. U prilog tome postoji dokaz da godine glazbenog vježbanja povećavaju sposobnosti slušne percepcije i omogućavaju glazbenicima ne samo bolju percepciju glazbenih zvukova, već i govora. Glazbenici koji započinju svoju edukaciju u ranoj dobi imaju bolju izvedbu i veće promjene u dijelovima mozga zaduženima za percepciju sluha i motoriku nego ona djeca koja kreću kasnije u djetinjstvu. Zhao and Kuhl (2016) proveli su studiju u kojoj su devetomjesečna djeca bila izložena glazbi u društvenom kontekstu. Djeca su s roditeljima udarala ritam s maracas zvečkama ili nogama te su često bila u naručju gdje ih se ljuljalo u ritmu. Nakon dvanaest provedenih seansi odnosno aktivnosti analiza je pokazala da dojenčad izložena intervenciji ima poboljšano otkrivanje i predviđanje slušnih obrazaca, demonstrira pojačanu neuronsku obradu tempa u glazbi i govoru, visini tona i metru. Hallam (2017) ističe da aktivno izvođenje glazbe igra veliku ulogu u razvoju slušne percepcije i procesuiranju iste što pomaže pri dekodiranju i identifikaciji govora, zvukova i ponavljajućih uzoraka što u konačnici poboljšava jezične vještine. Što je ranija i dulja izloženost aktivnom muziciranju to je veći utjecaj i korist istog. Dobrobit se javlja bez svjesne aktivnosti sudionika te aktivno muziciranje poboljšava emocionalnu percepciju i niz kognitivnih vještina.

Prema Čudina Obradović (1991) uloga roditelja i okoline koju stvore za dijete od velike je važnosti odnosno od presudne je važnosti za puni razvoj glazbenog talenta. Važnost uloge roditelja dolazi do izražaja za vrijeme osiguravanja preduvjeta za razvoj glazbenih sposobnosti. Važno je osigurati zvučno i glazbeno bogato okruženje u kojem majka pjeva djetetu ili s djetetom, zajedničko pjevanje u obitelji, slušanje glazbe ili radija. Obiteljska klima odnosno ozračje puno podrške i ljubavi prema zadovoljenju glazbenog interesa, osiguravanje ranog, kvalitetnog i sistematskog glazbenog obrazovanja, suradnja s glazbenim stručnjacima i osjetljivost za sve oblike ranih manifestacija glazbenih sposobnosti su važni preduvjeti koje roditelji ispunjavaju zbog omogućavanja razvoja glazbenog talenta.

Prema istraživanju Hojsak i Katušić (2020) muzikoterapija može biti snažan poticaj uzajamne pozitivne i emocionalne komunikacije između majke i dojenčeta. U kontekstu provedenog istraživanja, zajedničko muziciranje majke i dojenčeta može imati korisnu funkciju za razvoj vještina privrženosti kroz promicanje sinkroniziranog i usklađenog međudnosa roditelja i djeteta.

Shabnam, Ashrafi, Mahram i Oveisi (2021) proveli su kliničko ispitivanje na Sveučilištu medicinskih znanosti Qazvin kako bi evaluirali učinak Mozartove klasične glazbe na praćenje rasta niske porođajne mase novorođenčadi. Pedeset osmero novorođene djece praćeno je od rođenja do dvadeset osmog dana života. Rezultati istraživanja pokazala su da muzikoterapija može poboljšati dojenje i produljiti mir i san dojenčeta. Također, broj mokrenja i defekacije se povećao u eksperimentalnoj skupini, što može potvrditi da muzikoterapija može povoljno utjecati na gastrointestinalnu funkciju kod dojenčadi. U ovoj studiji, eksperimentalna skupina dojenčadi jela je manje adaptiranog mlijeka što može biti posljedica dovoljnom količinom mlijeka dobivenom dojenjem. Dvije druge studije potvrdile su da glazba može utjecati na proširenje endotela¹ u žlijezdama i hormonalnim mehanizmima. Ova studija ističe da je eksperimentalna skupina djece bila mirnija nakon dojenja, nego kontrolna skupina djece. Mozartova glazba može se preporučiti kao nefarmakološki, jeftiniji i neinvazivni pristup poboljšanja niske porođajne mase prijevremeno rođenih beba, njihovih antropometrijskih značajki i gastrointestinalnih funkcija.

Novije studije su bitne za prikazati jer pokazuju nove načine utjecaja na razvoj djeteta koje ne mora biti invazivno, skupo i prihvatljivo samo određenim slojevima i skupinama. Prikazane novije studije pokazuju dobre rezultate utjecaja glazbe na fizičko stanje djeteta, što je neophodno za daljnji razvoj djeteta.

Sa de Almeida, Lordier, Zollinger, Kunz, Bastiani, Gui, Adam-Darque, Borradori-Tolsa, Lazeyras i Hüppi (2020) postavili su pitanje senzornog utjecaja na razvoj mozga prijevremeno rođene djece s ciljem poboljšanja ranog sazrijevanja mozga u tom kritičnom periodu. Glazba je određena kao pristup za značajni senzorni poticaj za vrijeme boravka nedonoščadi u neonatalnoj jedinici intenzivnog liječenja. Slušanje glazbe ima potencijal mijenjanja neuronske mreže čiji je razvoj posebno pogođen preranim rođenjem djeteta te posebice dio za socio-emocionalni razvoj.

¹ Endotel je dinamičan organ koji oblaže čitav vaskularni sustav. Endotel je svojom strukturom jednostavan, ali raspodjelom gotovo sveprisutan organ. Endotel krvnih žila ima kritičnu ulogu u održavanju vaskularnoga tonusa te su promjene vaskularnoga protoka u složenome međudjelovanju s endotelom. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/187756> (19. kolovoza 2021.)

Dokazano je da glazba izaziva promjene u strukturi mozga koji su uključeni u razvoj socioemocionalnog procesuiranja kod djece i kod odraslih. Djeca rođena prije trideset i drugog tjedna koja su slušala glazbu u neonatalnoj jedinici pokazala su povećano sazrijevanje dijelova bijele tvari mozga koje utječu na akustično i emocionalno procesuiranje. Utjecaj glazbe na volumen amigdale² i sazrijevanje moždanog trakta prikazano u ovom istraživanju, podržava kliničku primjenu daljnjih intervencija u ublažavanju mogućih socio-emocionalnih teškoća povezanih s razvojem nedonoščadi.

Motte-Haber (1999) piše da bi čovjek zaslužio atribut „nadaren“ u nekoj sposobnosti mora imati bolji učinak od drugih, mora brže obavljati zadatke ili vrlo rano pokazati sposobnosti koje se kod drugih pokazuju u kasnijoj dobi. Ono što nadareni čini očituje se kao laka aktivnost dok drugi u toj aktivnosti imaju teškoće ili nikada ne mogu svladati tu aktivnost. Virtuozna glazbena dostignuća, čak i samo motorička, izazivaju oduševljenje naročito glazbene sposobnosti djece koje su dojmljivije nego druge čovjekove sposobnosti. Glazbena nadarenost doživljava se kao privilegija te kao poklon više sile što opovrgava predodžbu koja je nastala ranije i nije nestala do danas. Ističe da je to stoga što se glazbenost odnosno muzikalnost ne gleda kao nešto čemu bi se trebalo težiti i ne pripada najvažnijim stvarima u životu ipak ju je potrebno zaogrnuti nečim posebnim i sačuvati od obezvrjeđivanja.

Dijete se veže emocionalno za blisku osobu i prirodno je da mu je toplina ljudskog glasa vrlo bliska te se kod mlađe djece očituje senzibiliziranost za otpjevani ton s izgovorenim riječi (Sam, 1998). Bliska osoba se djetetu obraća na osobit način; tonom, ritmom i riječju sjedinjenom u emociji, a dijete ta tri elementa doživljava kao neodvojivu cjelinu. U osluškivanju i kasnije u slušanju prirodnog izraza glazbe i riječi dijete utvrđuje već zadane temelje budućih glazbenih sposobnosti. Ne može točno odrediti trenutak dječjeg glazbenog odgovora na glazbeno okruženje, ali može se očekivati odgovor. Sam (1998) opisuje čovjekovu potrebu da izrazi svoj osjećaj navodeći tako potrebu nekoliko mjeseci rođene bebe koja guguće. Djetetovo uho osjetljivo je na svaki zvučni podražaj i zamjećuje ton, jačinu, trajanje i boju te visinu tona. Ta tonska značajka je nešto što će dijete svjesno primati, a javlja se i potreba izražavanja glasom da potvrdi slušnu

² Struktura u prednjem dijelu mozga, važan dio limbičkoga sustava. Dostupno na: https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=fFlmXw%3D%3D&keyword=amigdala (19. kolovoza 2021.)

percepciju. Taj trenutak je trenutak rađanja glazbenog doživljaja. Osim slušanja i reprodukcije glasom dijete može sudjelovati u slušanju praćenjem pjesme na instrumentu. Za tu svrhu pogodno su udaraljke Orffova instrumentarija te se u neposrednoj glazbenoj situaciji odvija i integralno razvijanje sluha. Integralno razvijanje sluha podrazumijeva sposobnost razlikovanja visine tona, sposobnost njihova intoniranja odnosno pjevanja te osjećaj glazbenog ritma i sposobnost glazbenog pamćenja. Sve što dijete slušno ili emocionalno usvaja u slušanju glazbe očituje se u glazbenoj reprodukciji ili ostaje duboko zatomljeno u dječjoj emociji. Manifestirat će se u igri ili drugoj aktivnosti ali glazbeni doživljaj sam po sebi nije nužno vezati uz drugi dodatni sadržaj jer je doživljaj sam po sebi potpuna aktivnost. Dječja glazbena znatiželja u potpunosti je zadovoljena doduše kada mogu uz slušanje zvuka instrumenta, taj instrument vizualno i uživo upoznati te su tada doživljaj i spoznaja u potpunosti ostvareni (Sam, 1998). Za vrijeme slušanja instrumentalne glazbe u kojoj se ne koriste udaraljke ili ne ostvaruje pokret, nemoguće je vidjeti potvrdu djetetova glazbenog doživljaja, jer naprosto nije vidljiv unutarnji doživljaj. U estetskoj komunikaciji odnosno slušanju instrumentalne glazbe primarna aktivnost bit će upravo ta nevidljiva, unutarnja aktivnost primatelja. Kao što je navedeno kod Sam (1998) glazbeni doživljaj i glazbena spoznaja očitovat će se u dječjoj kreativnosti neovisno o vremenu, trajanju i vrsti aktivnosti.

Manasteriotti (1981) ističe da je glazba nezamjenjivo sredstvo estetskog odgoja čija je bit da u djeci razvija osjećaj za lijepo u glazbi te da ista postavlja temelje glazbenog ukusa, osposobi ih da u glazbi nalaze izvor svojih estetskih doživljaja i poticaje za razvoj stvaralačkih snaga. Prema autorici Manasteriotti (1981) utjecaj okoline na razvoj glazbenih sposobnosti djeteta vrlo je važan, još je važnija djetetova vlastita aktivnost u toj okolini. Okolina u kojoj dijete živi može stvoriti temelje za razvoj interesa za glazbu te razvijati glazbeni sluh i osjećaj za ritam.

Borota (2013) pri opisivanju načina slušanja glazbe ističe da se kod mlađe djece ostvaruje iskustveno slušanje glazbe. Taj način slušanja glazbe u djeci budi različita raspoloženja i emocije. Kroz glazbu dijete proživljava različite događaje i iskustva obogaćene maštom.

Gordon (2013) tvrdi da je najvažnije vrijeme u kojem dijete uči od rođenja do osamnaestog mjeseca, takozvani kritični period, u kojem dijete uči kroz istraživanje i nestrukturirano vođenje roditelja i ostalih skrbnika. Prema Gordonu (2013) dijete koje nije izloženo glazbenoj okolini u kritičnom periodu kasnije ne razvija temelj za razvoj vještine sviranja i slušanja glazbe. Što je dijete ranije podvrgnuto glazbenom strukturiranom i nestrukturiranom glazbenom vođenju od strane roditelja ili skrbnika to će više profitirati u budućnosti jer ima razvijene temelje za učenje

glazbenih vještina. Postoji razlika između učenja i vođenja u glazbi. Vođenje je neformalno, a instrukcije odnosno učenje formalno. Neformalno vođenje može biti strukturirano i nestrukturirano. Kada je vođenje nestrukturirano tada roditelj prirodno izlaže dijete kulturi bez specifičnog plana. Kada je vođenje strukturirano roditelj planira specifične i razrađene lekcije. Gordon (2013) nastavlja s objašnjenjem da je dom najvažnija škola za djecu, a roditelji su najvažniji učitelji koje će djeca imati. Mnogi roditelji su sposobniji voditi i učiti svoju djecu jeziku i matematici nego glazbi, ali ne zato što nemaju sposobnosti provoditi glazbene aktivnosti s djecom nego jer su i oni bili zakinuti za to iskustvo u mlađoj dobi. Roditelji nisu dužni biti profesionalni ili amateri glazbenici da bi djecu mogli voditi pri upoznavanju glazbe. Gordon (2013) tu tvrdnju objašnjava time što svi roditelji nisu profesionalni pisci, govornici ili matematičari pa usprokos tome pokazuju djeci kako komunicirati ili korist brojeva u životu. Glazbena sposobnost nije dodijeljena posebno odabranim pojedincima jer svako ljudsko biće ima barem malo potencijala za razumijevanje glazbe. Roditelji koji mogu pjevati relativno točno i slobodno pokretati svoje tijelo i uživati u tome imaju osnovno polazište za vođenje i učenje djece o glazbi iako ne sviraju glazbene instrumente. Gordon (2013) tvrdi da je odgovornost roditelja upoznati dijete s glazbom i pokazati da se život i umjetnost međusobno isprepliću te da ne postoji granica među njima. Ukoliko roditelj ne preuzme odgovornost ili ne potraži pomoć u upoznavanju djeteta s glazbom, dijete će odrasti misleći da su život i umjetnost dvije različite stvari te neće imati priliku ostvariti drugačiji pogled na rečeno.

Za razliku od Gordona (2013) koji tvrdi da je upoznavanje glazbe potrebno i prije rođenja Rojko (2012) se pita je li moguć sustavan glazbeni odgoj u ranome djetinjstvu. Rojko (2012) ističe dva razloga zašto postavlja to pitanje, prvi se odnosi na zrelost djeteta za sustavan glazbeni odgoj, a drugi razlog odnosi se na personalne uvjete odnosno pragmatičnost provođenja glazbenog odgoja u ranoj dobi. Pod pretpostavkom da je svaki glazbeni odgoj u ranom djetinjstvu funkcionalan odnosno nije intencionalan i van kontrole glazbenih pedagoga postavlja se pitanje obilježavaju li se djeca za cijeli život i propuštaju li prilike za bolji glazbeni razvoj u kasnijoj dobi? Rojko (2012) ističe da su glazbenopsihološka istraživanja pokazala veliko teorijsko značenje, ali ne i pedagoško te bi svaki pokušaj sustavnog glazbenog odgoja prije treće godine djeteta zapravo bilo nepotrebno forsiranje djeteta u suprotnosti s načelom primjerenosti. Ipak, Rojko (2012) ističe da bi roditelji mogli učiniti jednu stvar za dijete mlađe od tri godine, a to je zaštita od razornog utjecaja masmedijske glazbe primjerice cjelodnevnog slušanja radija ili cjelodnevnog gledanja televizije te

stvaranje povoljne glazbene klime stvaranjem kvalitetne glazbene pozadine. Prema Rojku (2012) neki glazbeni pedagozi i istraživači tvrde da je rano bavljenje glazbom korisno i jako važno za cjelokupni razvoj dječje ličnosti, ali ističe da je realnost današnjeg roditelja drugačija te glazbeni odgoj u najranijoj dobi djeteta naziva zakašnjelim romantizmom. Prema Rojku (2012) vrijeme obiteljskog pjevanja i aktivno bavljenje glazbom u obitelji prisutno je još samo u društvima koja se smatraju nerazvijenima. Faza glazbenog razvoja djece do treće godine nije faza sustavnog glazbenog odgoja te jedina moguća glazbenopedagoške mjera u toj fazi je zaštita djece od loših tjecaja masmedijski emitirane glazbe i lošeg glazbenog ukusa roditelja.

Jovančević (2019) piše da od poroda do navršene djetetove treće godine života u mozgu nastaje više sinapsi nego što će biti potrebno u odrasloj dobi. Ukoliko se dijete razvija i raste u okolini koja nije sigurna, nema ljubavi i roditeljske njege, mnoge sinapse neće se očuvati već će nestati te će mozak tog djeteta biti znatno drugačiji od vršnjaka koji su rasli u osjećajno bogatom okruženju. Od deset čimbenika koji su potrebni za kvalitetan psihosocijalni razvoj, Jovančević (2019) navodi i glazbu. Dva čimbenika koja navodi zajedno su glazba i čitanje te ističe da važno uključiti dijete, muzicirati s njim jer razvoj mozga ne potiče igračka, već iskustvo igre.

4. Istraživanje reakcija desetmesečnog djeteta na glazbeno okruženje

4.1 Problem i cilj istraživanja

Znanstvena literatura vezana za razvoj i glazbene aktivnosti dojenčadi nedostatna je i nedovoljno istraživana. Stoga, problem istraživanja temelji se na promatranju reakcija djeteta na glazbeno okruženje u skladu s razvojnom fazom kroz kognitivnu, motoričku i socio-emocionalnu razinu prema Starcu i suradnicima (2004). Cilj istraživanja je izložiti desetmesečno dijete glazbenim aktivnostima i usporediti reakcije djeteta s opisom osobina razvoja djeteta te dobi.

4.2 Vrsta istraživanja

Provedeno istraživanje je autobiografsko istraživanje, kvalitativnog karaktera, tehnikom sudjelujućeg promatranja.

Kvalitativna istraživanja uvijek proučavaju subjekte u svom povijesnom i socijalnom kontekstu nastojeći razumjeti i interpretirati smisao ili značenje njihovih radnji i doživljaja.

Sudjelujuće promatranje jedna je od osnovnih tehnika kvalitativnih istraživanja. Glavno obilježje ove tehnike aktivno je uključivanje istraživača u društvenu grupu i njenu problemsku situaciju koja je objekt istraživanja. Sudjelujuće promatranje odvija se u stvarnom životu odnosno u nekontroliranim uvjetima. Promatrač može biti potpuni sudionik, sudionik-promatrač, promatrač-sudionik te u položaju čistog promatrača. Istraživač mora sudjelovati u aktivnostima što se odvijaju u situaciji koja se ispituje (Halmi, 2005).

4.3 Predstavljanje sudionika istraživanja

Sudionici istraživanja su desetmesečna beba, majka, otac i bliža rodbina i prijatelji. Istraživanje se provelo u Zagrebu u okruženju obiteljskog doma. Dijete, nakon komplikacija u trudnoći od kojih su neke bile vezane uz povećane moždane komore djeteta i majčin trudnički dijabetes, rođeno je zdravo i u redovnom terminu 10.2.2020. u Zagrebu. Prvih mjeseci dojenče prebolijeva žuticu i slabo dobiva na kilaži, usprkos tome je živahno, zainteresirano i veselo te se razvoj odvija neometano.

4.4 Vrste provedenih aktivnosti s djetetom

U istraživanju su se upotrijebile tri vrste glazbenih aktivnosti s desetomjesečnim djetetom. To su bile slušanje glazbe, sviranje i pjevanje. Ukupno je bilo provedeno devetnaest aktivnosti koje su u prosjeku trajale 10 minuta. Najkraće aktivnosti su trajale do dvije minute, a najdulje petnaest minuta.

4.4.1 Aktivnost: slušanje instrumentalne glazbe

Sluh je fiziološki proces percepcije zvukova. Sluh ovisi o percepciji, analizi i pamćenju. Slušni organi igraju važnu ulogu u slušanju, jer se relativno brzo razvijaju u usporedbi s drugim organima već u prenatalnom razdoblju. Novorođenče je rođenjem razvilo fiziološke procese slušne percepcije i obrade slušnih informacija, a svi procesi slušanja razvijaju se od rođenja, do starosti. Razvoj sluha posebno je brz u prvih šest mjeseci djetetova života, a funkcionalna zrelost sluha postiže se između 12. i 15. godine života (Borota, 2013).

Slušanje glazbe je proces prepoznavanja, prihvaćanja i doživljaja glazbe. U glazbi razlikujemo više vrsta ili načina slušanja, a to su doživljajno, doživljajno-analitičko i analitičko slušanje. Jedan način slušanja glazbe s djetetom je doživljajno slušanje. Taj način slušanja budi u djetetu različita raspoloženja i osjećaje. Uz glazbu dijete proživljava doživljaje i iskustva koja obogaćuje maštom (Borota, 2013).

Slušanje glazbe za dijete je temeljni i integralni proces u glazbenoj recepciji. Dijete ostvaruje slušanje kada je u mogućnosti slušanje popratiti nekom drugom glazbenom aktivnošću tijekom ili neposredno nakon aktivnog slušanja. Dijete pokazuje da je ostvarilo glazbeni doživljaj širom otvorenih očiju, otvorenih usta, ubrzanim disanjem, živosti pogleda ili postupnim smirenjem. Glazba je za svakog slušatelja primarno zvučni, akustični fenomen. Temelj za razvoj glazbene senzibilnosti jest slušna osjetljivost za različitu visinu tona odnosno akustička senzibilnost. Faze slušanja i raznolikosti slušanja u procesu glazbenog odgoja omogućuju dvije osnovne kategorizacije slušanja i to su pasivno i aktivno slušanje. Pasivno slušanje je ono koje ne izaziva i ne uključuje emocionalno i intelektualno uživanje, pritom može biti svako slušanje koje izaziva čulnu ugodu ili stvara raspoloženje i ugođaj. Aktivno slušanje uključuje doživljaj, spoznaju te emocionalnu i intelektualnu zaokupljenost izražajnim glazbenim elementima. Aktivno slušanje je svjesno slušanje pri kojem slušatelj svoj estetski doživljaj upotpunjuje spoznajnim glazbenim elementima glazbenih izražajnosti (Sam, 1998).

Na proces slušanja glazbe utječe prostor u kojem se sluša glazba, glazba koja se sluša, medij preko kojeg se glazba čuje i slušatelj koji glazbu prihvaća. Glazba će utjecati na dijete fizički, emocionalno i kognitivno. Fizički pokazatelji su promjeni tempa disanja, promjeni ritma srca, naježenosti kože i slično. Emocionalni učinak zvuka prepoznat će se po promjeni raspoloženja kroz veselje, zaigranost, ushićenost, tugu, zaljubljenost, strah, a intelektualna posljedica slušanja glazbe su nova znanja i iskustva koja će se dobiti kroz slušanje primjerice upoznavanje novih elemenata glazbe poput oblika ili izražajnih sredstava. Slušanje iste glazbe iznova omogućava slušatelju da se ponovo uživi i produbi to iskustvo (Borota, 2013).

Prema Gospodnetić (2015) pasivno slušanje glazbe je slušanje kao kulise, bez svjesno upravljene pažnje. Nije manje važno od aktivnog slušanja te je potrebno pomno odabirati kvalitetnu glazbu koju će slušati primjerice dijete u odgojno obrazovnoj ustanovi. Pasivnim slušanjem odgaja se ukus djece, a on se može razvijati jedino slušanjem kvalitetne glazbe. Glazba se odvija u vremenu, traje jedan kratak trenutak i odmah nestane. Aktivnim slušanjem glazbe može podrazumijevati pjesma ili brojalica, ali Gospodnetić (2015) prvenstveno piše o slušanju glazbe s nosača zvuka. Dijete ostvaruje cjelovit glazbeni doživljaj kada nije opterećeno nikakvim izvanglazbenim pojavama.

Provođenje: Puštanje instrumentalne glazbe sa Deezer aplikacije povezane s bluetooth zvučnikom. Skladbe i skladatelji navedeni su u tablici 1.

Praćenje: Snimanje mobitelom

Ponuda materijala: košara s Orffovim instrumentarijem i kutija s izrađenim zvečkama/šuškalicama.

Tablica 1. Popis slušanih skladbi

Skladatelj	Ime skladbe
Camille Saint-Saënsa	Karneval Životinja; <i>Uvod i kraljevska koračnica lava</i>
Petar Iljič Čajkovski	Orašar; <i>Ples šećerne vile</i>
Sergej Prokofjev	Simfonijska priča za djecu; <i>Peća i vuk</i>

4.4.2. *Malešnice i igre prstima*

Malešnice su pučke dječje pjesme ili prvi pjesnički tekstovi s kojima se dijete susreće. Nastale su prilikom susreta roditelja i djece te se povezuju igrom u kojoj dijete aktivno sudjeluje

te uključuju riječ i pokret. Podvrste malešnica su uspavanke, bajalice, brojalice, razbrajalice, nabrajalice, tepalice, molitvice, pitalice, rugalice, zagonetke, pjesme za igru te se spominje još naziva i podvrsta čime svi nazivi upućuju na bogatstvo i funkciju malešnice. Ono što je bitno naglasiti kod malešnice, je fonološka struktura, koja sadrži sve glasove jezika koje dijete treba usvojiti. Riječi su većinom nonsens koji nose zvuk i djeluju bez značenja, smisao se izokreće, a ritam je pravilan ali sam govor upućen djetetu nadopunjava i uvodi dijete u govor (Velički i Katarinčić, 2011).

Provođenje: Animirati dijete da prati pogledom i pokretom ono što se izvodi uz govor i pokret

Praćenje: kratki pisani trag, odsutnost mobitela za vrijeme njege djeteta

Nema materijala, koriste se ruke i prsti.

U tablici 2 prikazane su malešnice i igre prstima koje je majka provodila s djetetom prema Velički i Katarinčić (2011).

Tablica 2. Malešnice i igre prstima

Naziv malešnice	Opis radnje
<u>Prste ima ruka svaka</u>	
Prste ima ruka svaka	Mičemo prste na rukama.
Kad ih stisneš to je šaka	Stisnemo šake.
Bam, bam, bam, bam, bam	Lupamo šakom o šaku.
To je pjesma laka.	Prstima imitiramo dirigenta.
Igraju se ruke dvije,	Vrtimo ruku oko ruke.
Tko će brže tko će prije?	Vrtimo brže.
Bam, bam	Lupamo šakom o šaku.
To je igra laka.	Prstima imitiramo dirigenta.
<u>Bi ba bučicu</u>	
Bi ba bučicu	Spojenim jagodicama prstiju oblikujemo <i>krov</i> .
Penjem se u kućicu.	
U kućici su ptičice	
...	Savijamo dlan u dlan.
...Gnijezdo su savile.	Skrivamo lice dlanovima.

...Sve su se sakrile	Naslanjamo glavu na sklopljene dlanove.
...Sve su zaspale	Mašemo rukama, imitiramo let.
...Sve su odletjele	
<hr/>	
<u>Baka kuha juhicu</u>	
Baka guli mrkvicu da skuha juhicu, HOP (x5)	Kažiprstom imitiramo guljenje mrkve, nakon svakog prsta naglasimo skok na drugi prst.
Baka kuha juhicu da nahrani dječicu.	Okrenemo dlan i prstom kružimo po dlanu.
<hr/>	
<u>Mali pauk</u>	
Mali pauk se penjao uz svod Padala je kiša i smočila ga skroz Zasjalo je sunce, osušilo ga je Mali pauk opet Penje se uz svod. Ponavlja se.	Kažiprstom i palcem obje ruke imitiramo penjanje pauka prema gore. Raširenim dlanovima se vraćamo dole. Rukama mašemo s lijeva na desno do poda Ponovno prstima imitiramo penjanje prema gore.
<hr/>	
<u>Buba plazi</u>	
Buba plazi Kuću traži (više puta) Našla je!	Srednjakom i kažiprstom dodirujemo dijete. Prolazimo prstima po tijelu imitirajući bubu. Škakljamo dijete
<hr/>	
<u>Ide bubamara</u>	
Ide, ide bubamara Ne zna, ne zna gdje bi stala Zastala je na tvoj dlan Bježi bubamaro van!	Šećemo rukom djeteta sve do dlana . . Mičemo ruku kao da je bubamara odletjela.
<hr/>	

Prstići

Ovaj ide u lov

Ovaj nosi pušku

Ovaj jede krušku

Ovaj kaže „daj mi malo“

Mali kaže: „nedam“

Trljamo i uvrćemo jedan po jedan djetetov prstić počevši od palca.

Mali prst trljamo protresemo.

4.4.3. *Aktivnost : upoznavanje instrumenata*

Prema Gospodnetić (2015) skup udaraljki koje se upotrebljavaju u radu s djecom naziva se Orffov instrumentarij. Orffov instrumentarij dobio je ime po njemačkom skladatelju 20. stoljeća Carlu Orffu. Orff je komponirao za djecu veliko djelo „Musica poetica“ odnosno „Schulwerk“ u koje je uvrstio mnoštvo dječjih pjesmica, igara i brojalica uz bogatu pratnju udaraljki. Zbog nemogućnosti prijevoda, glazbeni pedagozi različitih zemalja preuzeli su iz zbirke samo ideju za pratnju na udaraljkaama te je taj skup udaraljki koje se koriste tako i dobio naziv. Udaraljke su većinom prilagođene djeci, a neke su preuzete iz sastava simfonijskog orkestra u pravoj veličini primjerice štapići i triangl. U simfonijskom orkestru istovremeno svira na desetke violina, violončela, kontrabasa i ostalih instrumenata, ali uz njih se pojavljuje samo jedan triangl, jedni štapići, jedan tamburin, jedni timpani te po jedna od svake vrste udaraljki. Iz navedenog Gospodnetić (2015) zaključuje da su udaraljke glasni instrumenti. Rojko (2012) piše da je problem s Orffovim instrumentarijem taj što je većina instrumenata imitacija „pravih instrumenata“ pa prema tome ni sviranje na tim instrumentima ne može biti ništa drugo nego imitacija sviranja. Orffove udaraljke uspoređuje s plastičnim kanistrima, limenkama ili posuda s vodom koje imitiraju glazbala i proizvode zvuk te tako približavaju djeci suvremenu glazbu, što autor smatra podcjenjivanjem glazbe i precjenjivanjem djeteta.

U istraživanju su se koristile melodijske i ritamske udaraljke. Instrumenti koji su se koristili prikazani su na slici 1.

Slika 1. Košara s instrumentima³

4.4.3.1. Melodijske udaraljke

Melodijske udaraljke su vrsta udaraljki koja ima određenu visinu zvuka te se kod njih čuju tonovi. *Metalofon* ima metalne pločice raznih dužina i debljina te različitih tonova. Svira se batićima. Može biti različitih veličini i u dva reda. Batićima treba gađati sredinu pločice kako bi pločica mogla titrati i proizvoditi zvuk (Gospodnetić, 2015).

Slika 2. Metalofon

4.4.3.2. Ritmičke udaraljke

Ritmičke udaraljke nemaju određenu visinu tona odnosno ne daju tonove i na njima se svira samo ritam. *Štapići* su drvene ritmičke udaraljke te se sviraju tako da se štapićem u desnoj

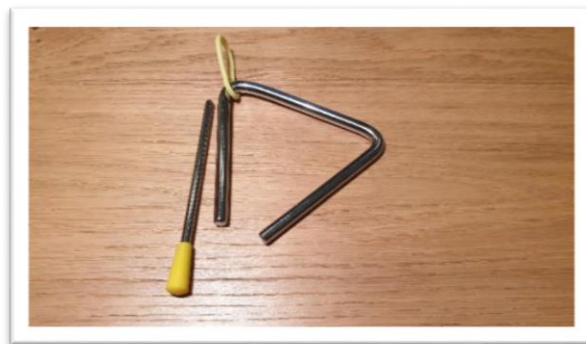
³ Prikazani instrumentarij privatno je vlasništvo autorice diplomskog rada.

ruci svira po štapiću u lijevoj ruci (Gospodnetić, 2015). Drveni štapići prikazani su na slici broj 3 i 10.

Slika 3. Drveni štapići

Triangl je metalna ritmička udaraljka u obliku trokuta te po kojem udaramo tankim metalnim štapićem. Ako se triangl drži prstima neće moći vibrirati te obično visi na vrpici koja se drži prstima (Gospodnetić, 2015). Triangl je prikazan na slici 4.

Slika 4. Triangl

Zvečke ili Maracas je ritmička udaraljka čija je šupljina ispunjena zrnima riže, graha i sličnim sitastim materijalom. Obično se svira tako da se tresе rukom, drži se vodoravno, a može se i lupkati o nju. Zvečke su prikazane na slici 5 i 10. Zanimljive su jer se mogu izraditi jednostavno od dostupnih materijala u kućanstvu (Gospodnetić, 2015).

Slika 5. Maracas

Tamburin ili def je ručni bubanj s činelicama ugrađenima u okvir te može imati opnu. Svira se na više načina primjerice trešnjom, sviranjem rukom po opni kao kod bubnja ili sviranjem po obroču, sviranjem po boku i slično (Gospodnetić, 2015). Tamburin je prikazan na slici 6.

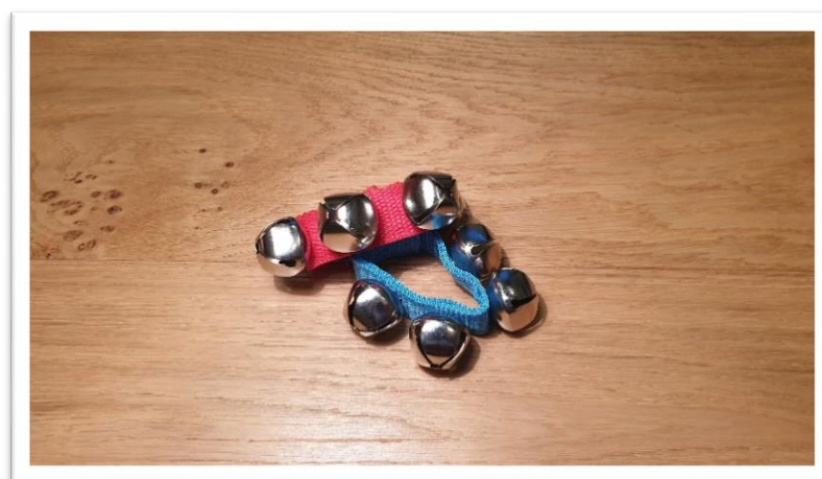

Slika 6. Tamburin

Praporci su male metalne kuglice od kojih svaka funkcionira kao zvečka te je više kuglica prikačeno na štapić koji se drži u ruci i tresu ili se po njemu lupka. Praporci mogu biti nanizani na narukvicu koja se može vezati ili zalijepiti na čičak djetetu oko ruke ili noge. Zvuk praporaca se obično veže uz pjesme o snijegu jer su sanjke praporcima oglašavale svoj put (Gospodnetić, 2015). Praporci su prikazani na slikama 7. i 8.

Slika 7. Praporci na štapiću

Slika 8. Praporci na narukvici

Kastanjete su španjolski narodni instrument. Dvije izdubljene pločice od tvrdog drva, vrpcom privezane jedna uz drugu. Ritam se dobiva tako da se jedna vrpca natakne na palac te se druga pločica lupa i prislanja o drugu pločicu (Gospodnetić, 2015). Kastanjete su prikazane na slici 9.

Slika 9. Kastanjete

Ručni bubanj je ritmička udaraljka koja na okviru ima opnu. Opna može biti od različitih materijala te je često i plastična. Rukom se gađa sredina polumjera za što bolji zvuk (Gospodnetić, 2015). *Guiro* je instrument koji je davno bio napravljen od rezuckane tikve te se po njemu sviralo tako što se grebao štapić preko površine. Guiro koji je korišten u istraživanju je plastičan, a štapić drven (rječnik Merriam-Webster). *Činele* su okrugle metalne pločice poput tanjura, obično se koristi par činela. Zvuk činela dugo traje (Gospodnetić, 2015). Ručni bubanj, guiro i činele prikazane su na slici 10 kao višestruki instrument.

Slika 10. Višestruki instrumenti (zvečka, metalofon, bubanj, guiro, štapić i činele)

U istraživanju su se koristili neki svakodnevni predmeti koji asociraju na udaraljke. Radi se o loncu, poklopcu i kuhači (Slika 11).

Slika 11. Dijete s loncem i batićem

4.4.3.3. Ostali instrumenti

Uz navedene udaraljke, u istraživanju se koristio elektronički instrument, sintetizator zvuka. Sintesajzer je elektronički uređaj kojim se sintezom zvuka mogu proizvesti tonovi, zvukovi i šumovi. Služe kao elektronički glazbeni instrumenti. Sintesajzerom se može smatrati bilo koji suvremeni komercijalni instrument koji proizvodi zvuk sintetičkim načinom⁴. Jedan takav instrument korišten je u istraživanju, a u pitanju je sintesajzer bez tipki koji stvara tonove laganim pritiskom prsta na podlogu obojanom u obliku tipke (Slika 13). Sintetizator je prikazan na slici 12.

⁴ Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=56171> (10. srpnja 2021.)

Slika 12. Sintetizator

Slika 13. Dječja igračka sintetizator

Gitara je žičano glazbalo iz porodice lutnja s prečnicama na hvataljci, svira se trzanjem o žicu. Moderna klasična gitara ima šest žica i drvenu rezonantnu kutiju s udubinama postrance i ravnom poledinom⁵. Gitara je prikazana na slici broj 14.

⁵ Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22100>>. (10. srpnja 2021.)

Slika 14. Gitara

5. Opis aktivnosti i reakcije desetmesečnog djeteta na glazbeno okruženje

Provedene aktivnosti su prikazane kroz nekoliko segmenata. Opis obuhvaća tijek i način pristupa djetetu. U tablici 3 prikazane su nazivi aktivnosti, vrsta aktivnosti, sudionici i datum provođenja.

Tablica 3. Popis svih provedenih aktivnosti s djetetom (N = 19)

AKTIVNOST	VRSTA	SUDIONICI	DATUM PROVOĐENJA
Pjevanje pjesme „Zvončići“ sa maracas zvečkom i kokosovim orahom i „Boc boc iglicama“ zvečkama u obliku ježa	Pjevanje, sviranje	Majka i dijete	10. prosinca 2020
Upoznavanje s instrumentima, kastanjetama i praporcima	Istraživanje instrumenata, pjevanje	Majka i dijete	11. prosinca 2020.
Pjevanje i plesanje uz glazbu s praporcima	Pjevanje, sviranje	Otac i dijete	11. prosinca 2020.
Istraživanje Orffovih instrumenata i praporaca uz instrumentalnu glazbu <i>P.I. Čajkovskog: Ples šećerne vile iz baleta Orašar</i>	Slušanje, sviranje, pjevanje	Majka i dijete	14. prosinca 2020.
Istraživanje Orff instrumenata uz slušanje glazbe <i>C. Saint-Saëns; Uvod i kraljevska koračnica lava iz Karnevala životinja</i>	Slušanje, sviranje	Majka i dijete	16. prosinca 2020.
Otvaranje i istraživanje dječjeg sintetizatora na baterije	Sviranje	Majka i dijete	17. prosinca 2020.
Istraživanje lonca i batića	Istraživanje zvuka	Majka i dijete	17. prosinca 2020.
Traženje instrumenata u „sijenu“	Sviranje	Majka i dijete	21. prosinca 2020.

Suškanje s vrećicom punjenom kartonskim papirom	Istraživanje zvuka	Majka i dijete	21. prosinca 2020.
Istraživanje zvuka s kutijom i kuhačom	Istraživanje zvuka	Majka i dijete	23. prosinca 2020.
Samostalno istraživanje košare s instrumentima	Sviranje	Dijete samostalno	24. prosinca 2020.
Sviranje s obiteljskom prijateljicom	Sviranje	Prijateljica i dijete	24. prosinca 2020.
Sviranje triangle s ocem	Sviranje	Otac i dijete	24. prosinca 2020.
Orffov instrumentarij u božićnoj atmosferi s majčinom obitelji	Sviranje	Majčina obitelj	25. prosinca 2020.
Istraživanje zvuka s poklopcem i kuhačom	Istraživanje zvuka	Prabaka i dijete	27. prosinca 2020.
Sviranje Orffovog instrumentarij s kumom	Sviranje	Kuma i dijete	27. prosinca 2020.
Otac i dijete sviraju gitaru	Sviranje	Otac i dijete	29. prosinca 2020.
Sviranje gitare s ocem	Sviranje	Otac i dijete	1. siječnja 2021.
Baka i dijete istražuju kastanjete	Sviranje	Baka i dijete	6. siječnja 2021.

5.1. Aktivnost prva

Pjevanje pjesme „Zvončići“ sa maracas zvečkom i kokosovim orahom i „Boc boc iglicama“ zvečkama u obliku ježa.

Datum provođenja: 10. prosinca 2020.

Sudionici: Majka i dijete

Opis aktivnosti: Dijete je odabralo maracas zvečku i kokosov orah te udara zvečku o orah i ispušta vesele zvukove. Majka za to vrijeme pjeva pjesmu *Zvončići* i koristi plastičnu zvečku u obliku ježića. Dijete zainteresirano istražuje kokosov orah te lupa zvečkom po njemu. U jednom trenutku dijete ispušta vrisak i majka prestaje s pjevanjem. Majka provjerava je li sve u redu s djetetom te

nastavlja pjevati i zveckati. Dijete za to vrijeme lupa o kokosov orah. Majka nudi djetetu zvečku u obliku ježa te dijete sada kratko zveckta s obje zvečke i gura kokosov orah. Majka nastavlja s pjevanjem *Zvončića* i zveckta zvečkom. Dijete uzima zvečku ježa i pronalazi trakicu na zvečki te mu je fokus na žvakanju trakice na zvečki. Majka mijenja pjesmicu u brojalicu te pokazuje bodlje na ježu i pjeva „Boc boc iglicama“. Dijete ostvaruje kontakt očima s majkom.

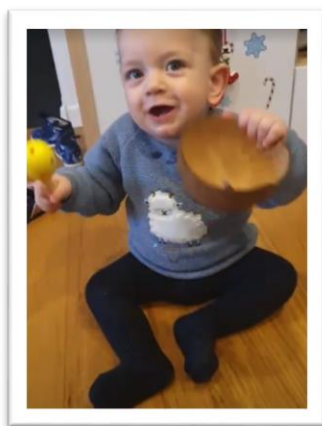
Opis motoričkih sposobnosti: Dijete samostalno sjedi i dočekuje se rukom kada se ruši postrance. Drži i zvečku i kokosov orah vrlo čvrsto s obje ruke. Uudara zvečkom i kokosom jedno o drugo. Hvata zvečke i kokos čim ih ugleda na podu te ispušta jednu zvečku da bi uzeo drugu. Lupa struže kokosom po podu te ga gura zvečkom. Oponaša pokrete zveckanja.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Pri upoznavanju vanjskog svijeta uočava mogućnosti djelovanja na promjene u vanjskom svijetu primjerice bacanje kokosa, okreće zvečke i kokos, proizvodi zvuk sa zvečkama. Pažnja je kratka ali se može produžiti zanimljivim svojstvima predmeta. Kada dijete izgubi interes za kokosov orah, majka ga zainteresira zvečkom u obliku ježa te mijenja pjesmicu koju pjeva u brojalicu. Razvoj mišljenja od 8 do 12. mjeseca je u fazi namjernog ponašanja. Dijete će opaziti željeni cilj te gledati kako da ga ostvari. Primanjem zvečke u ruku dijete želi lupati kokos. Ono će primiti zvečku u jednu ruku, a u drugoj držati kokos te će namjerno zvečku udarati o kokos kako bi izvršilo svoj cilj, a to je u ovom primjeru proizvodnja zvuka.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete prepoznaje majčin glas i opušteni ton jer se uživjela u pjevanje pjesme. Pokazuje znakove selektivne reakcije na ton time što je opušteno u svojoj igri i zainteresirano za istraživanje u sigurnom okruženju. Produkcija glasova manifestira se glasanjem dojenčeta koje uživa u svojim glasovnim sposobnostima. Prisutna je glasovna igra i početak brbljanja. Komunikacijska usmjerenost je na okolinu odnosno majku kojoj se smije i hihoće, obraća pozornost na sebe vriskanjem i uzvicima za vrijeme lupanja zvečkom o kokos. Počinje se koristiti gestom kako bi pokazalo što hoće u ovom slučaju poseže za majčinom zvečkom, također usmjerava pažnju prema imenovanim stvarima u ovom slučaju trakici na zvečki kada majka pita „A ti imaš trakicu, ja nemam, di je trakica?“ dijete gleda u trakicu i stavlja u usta.

Socio-emocionalni razvoj: Privrženost je evidentna u sigurnosti i hrabrosti jer je majka u blizini te dijete uživa u istraživanju. Shvaća svijest o mogućnostima svoga djelovanja baratajući instrumentima odnosno zvečkama.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre) U spoznajnoj razini igre dominira funkcionalna igra te ponavlja izvođenje motoričkih radnji ili angažira osjetila što je vidno u aktivnosti sa zvečkama. Dijete namjerno izvodi motoričku radnju kako bi proizvelo zvuk. U društvenoj razini igre vidi se početak društvenosti u igri „dajem-uzimam“. U ovoj aktivnosti prisutan je samo aspekt „uzimam“. Dijete u ovoj aktivnosti oponaša radnje odraslog.

Slika 15. Prikaz djeteta u prvoj aktivnosti

5.2. Aktivnost druga

Upoznavanje s instrumentima, kastanjetama i praporcima

Datum provođenja: 11. prosinca 2020.

Sudionici: Majka i dijete

Opis aktivnosti: Otvaranje paketa s Orffovim instrumentima. Plastična torba s instrumentima koji su zatvoreni u ambalažu predmet je aktivnosti. Majka zajedno s djetetom otvara ambalažu i koristi instrumente. Istovremeno govori djetetu što ona i dijete rade, koje instrumente otvaraju i pjeva pjesmicu o žabici Malih Sesvećana „Zaljubljeni žabac“ jer je na kastanjeti oblik žabe.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete lupa po plastičnoj prozirnoj torbi u kojoj su instrumenti. Dijete hvata kastanjete rukama čim ih ugleda. Udara kastanjetama jednu o drugu i pokušava oponašati kretnje koje majka izvodi. Majka otvara novu vrećicu u kojoj se nalaze

praporci te ih dijete aktivno istražuje. Majka veže praporce oko ruke te se kroz rukovanje s djetetom koje je ono iniciralo proizvodi zvuk. Aktivnost se odvija dok dijete sjedi na podu.

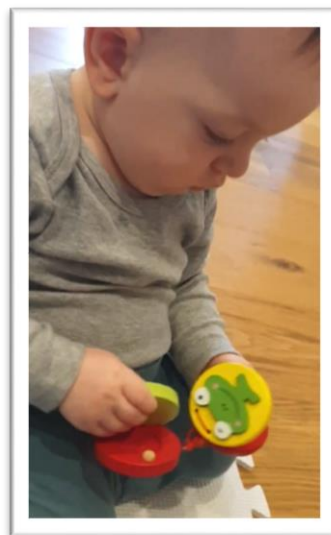
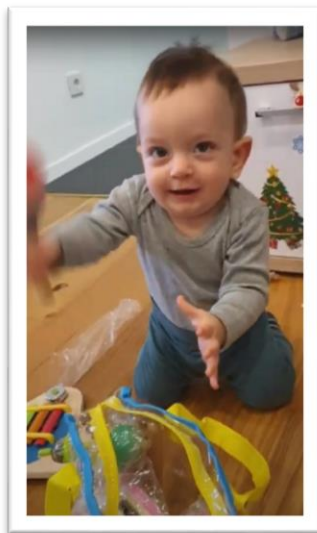
Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Slučajno lupka kastanjetom, a kasnije pokušava namjerno proizvesti zvuk (povlači zvončice i lupka kastanjetama), lupka praporcima i maše majčinom rukom kako bi proizveo zvuk. Pažnja je dugotrajna obzirom na razvojnu fazu, ali majka osigurava duljinu pažnje otvarajući vrećice s instrumentima. Od osmog do dvanaestog mjeseca dijete ostvaruje namjerno ponašanje što je vidljivo iz ove aktivnosti u kojoj dijete vidi da kastanjete proizvode zvuk te on pokušava također ostvariti taj cilj, proizvodnje zvuka. Početak razvoja pamćenja manifestira se poboljšanjem dosjećanja. Dijete maše kastanjetama u nadi da će ostvariti cilj proizvodnje zvuka jer je do nedavno mahanjem zvečki ostvarivalo zvuk. Dijete se dosjeća zveckanja od dana ranije i ostvaruje odgođenu imitaciju jer oponaša radnju koju je vidjelo dan ranije kada je majka zveckala zvečkama tako što mahala njima u zraku. Primajući majčinu ruku dijete se dosjeća igre koju provodi s majkom te ponavlja, ali u ovom kontekstu cilj mu je proizvesti zvuk s praporcima.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete je u ovoj aktivnosti mirno i ne pokazuje interes za proizvodnjom glasova. Također majka previše govori i pjeva te mu ne daje prostora za komunikaciju. Vrijeme tišine je kratko. Dijete prema intonaciji i ritmu govora majke shvaća sadržaje poruke te to pokazuje kretnjama i akcijama. Majka kaže: „da vidimo“ i pruža djetetu zvončice koje on prima i nastavlja zvoniti njima. Što se komunikacijske usmjerenosti tiče dijete u ovoj razvojnoj fazi koristi geste da bi izrazilo zahtjev, tako i u ovoj aktivnosti dijete želi primiti kastanjete te pruža ruke i želi ih uzeti, a to pokazuje gestom koju pokazuje majci. Za vrijeme otvaranja ambalaže dijete lupa po torbi te time daje do znanja da želi uzeti još instrumenata iz torbe. Prihvaća majčinu ruku na kojoj su praporci i maše njome.

Socio-emocionalni razvoj: U igri s instrumentima, pjevanju pjesmice o žapcu i izgovaranju što dijete i majka rade, djetetu se omogućuje svijest o mogućnostima osobnog djelovanja baratajući igračkama i drugim predmetima, u ovom slučaju instrumentima te to kasnije prerasta u motivaciju za ovladavanje vještinom. Dijete u ovoj aktivnosti oponaša odraslog, ali mu je stvorena okolina u kojoj će možda odlučiti da je to vještina koju želi ovladati baš zato što je u ovoj fazi bilo izloženo ovim instrumentima.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): U ovim aktivnostima s instrumentima dominira funkcionalna igra odnosno ponavljanje izvođenja motoričkih radnji ili angažiranje

osjetila (dijete je još u oralnoj fazi istraživanja te svaki instrument prvo stavlja u usta). Istraživanje se nastavlja u igri s instrumentima te dijete instrumente opipava, razgledava, okreće, lupa njima, gura ih po podu..) Dijete namjerno izvodi motoričku radnju kako bi proizvelo zvuk, baca zvončiće na pod, uzima ih, stavlja u usta te opet zvoni i ponavlja tu radnju ispočetka. U ovoj aktivnosti nema pokazatelja društvene razine igre u smislu „dajem-uzimam“ . Kod „tjelesne komunikacije“ fizički prima majčinu ruku i maše njome u više navrata prestaje s igrom i nastavlja. Vidljivo je oponašanje radnje odraslog u korištenju instrumenata.

Slika 16. i **Slika 17.** Dijete u drugoj aktivnosti.

5.3. Aktivnost treća

Istraživanje Orffovih instrumenata i praporaca uz instrumentalnu glazbu P.I. Čajkovskog: Ples šećerne vile iz baleta Orašar

Datum provođenja: 14. prosinca 2020.

Sudionici: Dijete samostalno istražuje u prvom dijelu aktivnosti, u drugom dijelu s majkom

Opis aktivnosti: Istraživanje Orff instrumenata i praporaca uz instrumentalnu glazbu Ples šećerne vile iz baleta Orašar Petra Iljiča Čajkovskog. Dijete leži na trbuhu te udaraljkom i praporcima lupa po tamburinu. Drvenim štapićem gura tamburin, te praporcima udara o tamburin. Premješta instrumente iz ruke u ruku te ih naizmjenice koristi za udaranje o treći instrument. Nakon par minuta postavljeno je u sjedeći položaj te mu je ponuđena košara s instrumentima uz pozadinsku

instrumentalnu glazbu. Dijete iz nje vadi šuškalicu jaje i njima proizvodi zvuk uz to što maše šuškalicom ispušta glasove odnosno „brblja“. Majka za to vrijeme proizvodi zvuk s drvenim štapićima i praporcima. Nakon što ispusti šuškalicu jaje dijete izabire maracas zvečku te njome udara po tamburinu. Aktivnost završava djetetovim gubitkom interesa jer poseže za slikovnicom.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete se samostalno okreće s leđa na trbuh te za vrijeme drugog dijela aktivnosti sjedi bez oslonca. Dijete se pred kraj aktivnosti, uz pridržavanje za policu, ustaje na noge te stoji uz oslonac. Baca jaje i maracas koje više ne želi koristiti. Udara instrument o instrument te kratko stavlja drveni štapić u usta. Oponaša kretnje šuškanja s jajetom.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Dijete uočava svoje mogućnosti djelovanja te u skladu s time okreće instrumente, proizvodi s njima zvuk i baca ih. Privlače ga instrumenti jer ih još nije imao prilike vidjeti i isprobati pa mu zadržavaju fokus te je pažnja zadržana zanimljivim svojstvima predmeta.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete okreće glavu prema izvoru zvuka ali ne uvijek jer majka kontinuirano proizvodi zvuk različitim instrumentima te instrumentalna glazba u pozadini ne zahtjeva konstantni fokus. Dijete proizvodi zvukove poput „brrrrr“ i ispuštanje samoglasnika dok istražuje instrumente. Također dijete komunicira brbljanjem odnosno proizvodnjom zvukova i samoglasnika.

Socio-emocionalni razvoj: Naglašena je svijest o osobnom djelovanju na igračke odnosno instrumente te želju za manipulacijom.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Dominira ponavljanje izvođenja motoričkih radnji, a u ovom slučaju angažiranje osjetila sluha. Dijete istražuje instrumente, kada se proizvede zvuk ponavlja tu radnju. U društvenoj razini igre pokazuje samo onaj dio „uzimam“ iz „dajem-uzimam“. U igri oponaša radnje odrasle osobe, ali isto tako pokušava samo izvesti svoje pokrete. Nakon što je izgubilo interes za instrumente poseže za slikovnicama.

Slika 18. Dijete u trećoj aktivnosti

5.4. Aktivnost četvrta

Istraživanje Orff instrumenata uz slušanje glazbe C. Saint-Saëns; Uvod i kraljevska koračnica lava iz Karnevala životinja

Datum provođenja: 16. prosinca 2020.

Sudionici: majka i dijete

Opis aktivnosti: Istraživanje Orff instrumenata uz slušanje instrumentalne glazbe Camillea Saint - Saënsa *Karneval životinja, Uvod i kraljevska koračnica lava*. Dijete bira instrumente iz košare te koristi instrument uz glazbu. Ustaje se pokazati majci svoj instrument i kako ga koristi. Zainteresira ga zvučnik na kojem sluša instrumentalnu glazbu te je on u fokusu nekoliko minuta. Istražuje zvučnik, poteže i stavlja u usta. Nekoliko puta uspostavlja kontakt s majkom lupajući je po nogama. Nakon zvučnika dijete pažnju usmjerava na dijelove kokosovog oraha te batićima za metalofon lupka po kokosovom orahu nakon što je vidio majku da to radi. Pokušava progurati batić u rupu od kokosovog oraha. Također stavlja batiće i kokosov orah u usta. Majka povremeno lupka po kokosu, koristi praporce ili otpjeva par taktova i komentira što dijete radi. Kada se dijete lupi glavom o kokosov orah majka kaže „a jesi se sad drmnuo“ te se ne upliće u daljnje istraživanje instrumenata. Kada dijete žvače instrumente pita „jesi ti gladan možda“, ali i kada dijete lupa kaže „lupamoo“ te ostavlja prostor za djetetov odgovor ili daljnje istraživanje instrumenata.

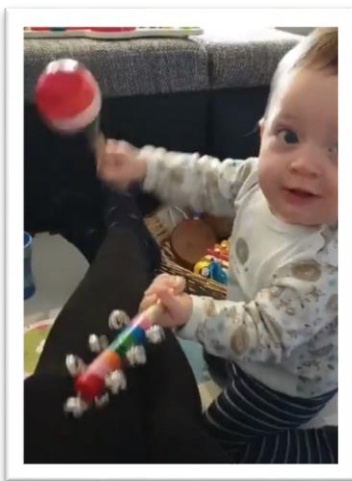
Opis motoričkih sposobnosti: Nakon nekoliko dana upoznavanja instrumenata vidljiva je motorička spretnost odnosno bolje baratanje instrumentima i predmetima koji proizvode zvuk. Hvata instrumente, istražuje i premješta se s koljena u sjedeći položaj, ustaje se i spušta te se nagnje nad instrumente.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): U ovoj aktivnosti dijete su opet privukle nove iznenađujuće stvari primjerice bluetooth zvučnih i kokosovi orasi. Sve predmete okreće te lupa i s njima pokušava proizvesti zvuk. Pažnja je kratka i brzo gubi zanimanje, ali ne za cjelokupno istraživanje instrumenata već za pojedine elemente.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete producira zvukove, stenje dok se napreže pri nagnjanju, ali većinom ne uspostavlja komunikaciju s majkom na način da ju gleda jedino kada se ustane i želi prekinuti aktivnost zbog dojenja. Kada želi neki predmet lupka majku po nogama.

Socio-emocionalni razvoj: Dijete se u majčinoj blizini osjeća sigurno i hrabro te istražuje sve predmete i instrumente koji su mu u blizini. Svjesno koristi instrumente i pokazuje interes za svladavanjem pokreta kako bi instrumenti proizveli zvuk.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Dijete u aktivnosti ponavlja izvođenje motoričke radnje i angažira sva osjetila. Dijete istražuje, opipava, razgledava, okreće, lupa instrumentima, traži ih i stavlja u usta. U igri oponaša radnje odrasle osobe (primjerice uzima batiće i lupka njima po kokosu na isti način kao i majka).

Slika 19. Dijete u četvrtoj aktivnosti

5.5. Aktivnost peta

Otvaranje i istraživanje dječjeg sintetizatora na baterije

Datum provođenja: 17. prosinca 2020.

Sudionici: majka i dijete

Opis aktivnosti: Djetetu je ponuđena kutija u kojoj je dječji pijanino na baterije. Nekoliko minuta istražuje kutiju penjući se na nju i pokušava ju podići. Uz majčinu pomoć otvara i vadi pijanino iz kutije. Pažnja je usmjerena na igračku i dijete ispušta glasove veselja čim se pijanino upali. Lupka prstima po električnim tipkama (na touch). Pijanino proizvodi i instrumentalnu glazbu pritiskom na sličicu te dijete pritiskom na pijanino aktivira glazbu. U prvih par sekundi shvaća da se zvuk reproducira sa stražnje strane igračke te ju okreće kako bi istražio. Hvata igračku i okreće, maše njome u zraku te ju pokušava baciti. Nakon istraživanja igračke vraća se notnim zapisima za pijanino koje je odložio te ih pokušava izvaditi iz vrećice. Aktivnost traje i dalje nakon što je majka prekinula snimku da otvori kartice. Majka ispituje „od kuda ide zvuk“ oduševljena djetetovim zapažanjem da se zvuk reproducira sa stražnje strane igračke, na što dijete pokaznom gestom pokazuje zvučnik. Dijete je zainteresirano za igračku te ga interesiraju i tipke za proizvodnju zvuka kako i za vijke i zvučnik sa stražnje strane. Nakon nekoliko minuta istraživanja dijete se okreće šarenoj ambalaži igračke te ju nastavlja istraživati kao na početku aktivnosti. U jednom trenu dijete uspostavlja kontakt očima s majkom te se nasmiješi jer se majka smiješi i zainteresirana za dijete te dijete pokazuje veselje glasnim uzvikom i nastavlja istraživanje.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete uspravno i čvrsto sjedi što mu omogućava bolju kontrolu upravljanja vlastitim tijelom, ali i ravnotežu i kontrolu krupne i fine motorike. Krupna motorika je vidljiva u jasnim pokretima gornjeg dijela tijela pri istraživanju glazbene igračke. Fina motorika evidentna je u svim pokretima prstiju i šake, sviranju instrumenta i pri pokaznoj gesti. Dijete udara instrument ispruženim dlanom, diže ga s obje ruke, hvata ga sa svih strana te prstima pokazuje dijelove instrumenta. Hvata kartice s notama i baca ih.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Dijete prvi puta istražuje igračku te uočava svoje mogućnosti djelovanja i usklađuje ih s onim što se odvija u stvarnom svijetu odnosno slučajnim lupkanjem prsta otkriva zvuk te nastavlja lupkati dok ne shvati

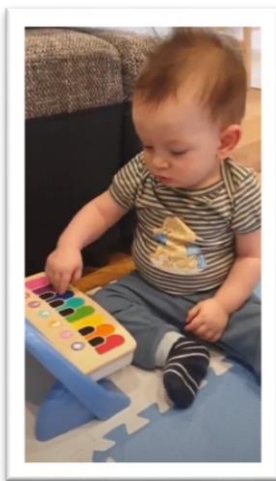
da se proizvedeni zvuk reproducira na stražnjoj strani instrumenta i tada kreće istraživanje, prvo pokretanje zvuka, a onda potraga gdje se on reproducira.

Pažnja je neprekinuta. Majka sa strane opisuje radnju koje dijete radi ili potiče na daljnje istraživanje. Pričeka da dijete odgovori svojim „brbljanjem“ te ponovno izjavi što dijete radi ili kakav je zvuk proizveo instrument. Iz opisa i analize videa vidljivo je da je dijete u fazi „namjernog ponašanja“ jer opaža željeni cilj (okrenuti instrument, proizvesti zvuk), a potom kako ga ostvariti.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete okreće glavu prema izvoru zvuka te istražuje iz kojeg smjera dolazi zvuk. Pokazuje prstom i prema intonaciji i ritmu majčinog govora počinje shvaćati što majka govori. Shvaća majčino opisivanje akcija te nastavlja mirno istraživati bez prekida. Pri produkciji glasova u ovoj aktivnosti nema slogovanja, ali proizvodi zvukove uzdisanja pri dizanju igračke i brbljanja. Povremeno ispušta glasove veselja poput cike i uzvika. U jednom trenu uspostavlja s majkom kontakt očima, smješka se te završiti od veselja i nastavlja svoje istraživanje. Ne uspostavlja kontakt s majkom jer je pažnja na instrumentu.

Socio-emocionalni razvoj: Dijete koristi izraz lica kao znak za razumijevanje okoline i prilagođavanja njoj. Za vrijeme dizanja instrumenta proizvodi grimasu i mršti se jer je igračka teška. Dok proizvodi zvuk i svira smješka se i ponosno lupka. Dok regulacija još ne postoji, dijete razvija mnoga voljna ponašanja te djeluje u svojoj okolini na svrhovit način, odnosno svira mali električni pijanino te istražuje s koje strane igračka proizvodi zvuk.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Dijete apsolutno fokusirano istražuje u igri te opipava, razgledava, okreće, lupa, traži i gura igračku po podu.

Slika 20. Dijete u petoj aktivnosti

5.6. Aktivnost šesta

Traženje instrumenata u „sijenu“

Datum provođenja: 21. prosinca 2020.

Sudionici: majka i dijete

Opis aktivnosti: U drvenoj gajbici prekrivenoj „sijenom“ odnosno rafijom nalaze se instrumenti. Djetetu je ponuđena drvena gajbica te uz majčina potpitanja poput: „O pa šta tu sve ima“ i „o vaaauu što si to našao“ dijete pronalazi instrumente. Nakon što izvuče slamu iz gajbice i pronade instrumente poseže za jajetom zvečkom i oduševljeno zvecka. Evidentno je da su mu praporci najdraži instrument jer poseže za njima u svakoj aktivnosti. Praporci se nalaze na drvenoj šarenoj dršci, proizvode zvuk bez prevelikog napora, a lupanjem se proizvodi i zvuk udarca o podlogu te u jednom trenu dijete zavrišti od uzbuđenja. Istraživanje ponuđenog materijala traje nekoliko minuta te se snimka prekida jer dijete istražuje rafiju. Na drugoj snimci nakon nekoliko minuta dijete i dalje drži fokus na gajbici te počinje istraživati izvor zvuka. Majka potiče istraživanje djeteta uzbuđenim, veselim govorom. Kada dijete pronade praporce majka otpjeva pjesmu „Zvončići“, a dijete usred pjesmice zavrišti od veselja. Treća snimka prikazuje dijete kako istražuje rafiju i instrumente naizmjenice. Rafija se zapetljava o instrumente te ga djelomično okupira što je odlično senzomotorno iskustvo. Majka uzima jaje i zvecka i pjeva *Zvončice* te dijete opet ispušta vrisak. Majka se zapita smeta li djetetu pjevanje ili je samo uzbuđeno ili mu smeta što je sjeo u rafiju. Snimka završava jer dijete pronalazi drugu zanimaciju.

Opis motoričkih sposobnosti: U ovoj aktivnosti dijete se čvrsto drži za gajbicu i neko vrijeme provodi istražujući na koljenima. Uspravlja se uz drvenu gajbicu i čvrsto se drži jednom rukom dok drugom hvata rafiju. Nakon što otkrije instrumente od uzbuđenja se ustane uz pridržavanje te kratko stoji uz pridržavanje. S obje ruke kontinuirano vadi rafiju te aktivno i sa zanimanjem traži izvor zvuka. Čim vidi jaje čvrsto ga hvata, zvecka s njime i baca o pod. Udara praporcima koje je našao, lupa njima o gajbicu, pod i drugi instrument. Ponovno skriva zvončice i sjeda na njih te ih „pronalazi“ i nastavlja njima lupati o sve podloge u blizini.

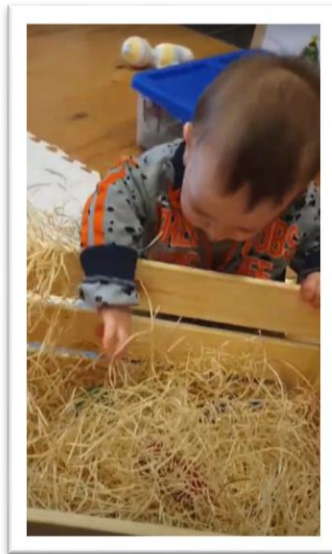
Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Na početku aktivnosti dijete shvaća da se rafija može micati tako što je grabi prstima. Nakon što to shvati, cilj mu je micati rafiju i bacati na stranu. Nakon što slučajno pomakne instrumente na dnu gajbice,

oduševljeno postavlja novi cilj istraživanja, a to je hvatanje instrumenata. Nakon što ih je pronašao i uhvatio odlučuje koji instrument želi koristiti i njime dalje proizvodi zvuk. Pažnja traje koliko aktivnost, oko 10 minuta. Pažnja se prebacuje s instrumenta na instrument, s rafije na gajbicu, promjena položaja tijela je vrlo česta, ali pažnja je i dalje na instrumentima i gajbici.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: U ovoj fazi razvoja dijete prepoznaje veseo i nježan glas te tako imitira majku kroz svoje ispuštanje glasova. Zapaža melodiju rečenice kako je izgovara majka te ju oponaša u svom brbljanju. Majka zainteresirano i uzbuđeno opisuje što dijete radi, dok je dijete fokusirano na aktivnost. Dijete uzima instrument i gleda majku te reagira kao i ona, veselo. Zadovoljno vrišti i koristi instrument. U ovoj aktivnosti dijete vrišti od veselja i uzbuđenosti. Usmjerava pogled prema stvarima koje majka opisuje „Što to šuška; što si pronašao; šta tu sve ima“.

Socio-emocionalni razvoj: Dijete istražuje i kada naiđe na novu situaciju pogleda majku kako bi vidjelo njen izraz lica kao vodič kako treba reagirati na situaciju. Većinu aktivnosti čuje majčin odobravajući i uzbuđeni glas koji mu pokazuje da je na sigurnom, ali svejedno u nekim trenucima traži poticaj. Majka je nasmijana i dijete uzvraća osmjeh te koristi izraz lica kao znak razumijevanja okoline i prilagođavanja njoj.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Dijete ponavlja motoričke radnje i angažira osjetila rafijom i instrumentima. Dominira funkcionalna igra odnosno ponavljanje izvođenja motoričkih radnji.

Slika 21. Dijete u šestoj aktivnosti

5.7. Istraživanje zvuka sa neoblikovanim materijalom

Istraživanje zvuka s neoblikovanim materijalima odvijalo se svakodnevno. Svaki predmet koji je zainteresirao dijete upotrijebljen je u svrhu istraživanja zvuka. U svim aktivnostima dijete je na podu te samostalno sjedi. Pri aktivnosti se oduševljava kako materijalom tako i svojom rastućom kontrolom pokretanja tijela, ravnotežom i koordinacijom krupne i fine motorike. U slučajevima neoblikovanog materijala dijete na prvu ne shvaća što taj predmet čini te je proces otkrivanja time zanimljiviji. Snimljeni materijali opisani su u nastavku te se razvojne osobine opisuju usporedo s opisom aktivnosti.

5.7.1. Aktivnost sedma

Istraživanje lonca i batića

Datum provođenja: 17. prosinca 2020.

Sudionici: Majka i dijete

Opis aktivnosti: Kuhinjski lonac i batić za metalofon materijali su u aktivnosti koje je dijete odlučilo istraživati. Dijete se oko lonca kreće motorički spretno te sjedi, puže, namješta se i okreće. Lonac još ne može pomicati kako želi i ostvariti cilj, ali mu zato batić daje fleksibilnost pokreta. Nakon što pažnja popusti na lupanju o lonac, dijete kratko prebacuje fokus na lupkanje o podlogu. Majka pjeva božićne pjesme dok snima mobitelom i povremeno zastane da bi komentirala djetetovu aktivnost odnosno verbalizirala radnju koju dijete provodi. Dijete reagira na majčino pjevanje tako što pokušava brbljanjem oponašati intonacije koje majka pjeva. Za vrijeme aktivnosti dijete povremeno pogledava majku i traži povratnu informaciju. Aktivnost traje nekoliko minuta te je dijete fokusirano na proizvodnju zvuka batićem o lonac.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete je oduševljeno rastućom kontrolom pokreta te istodobno istražujući zvuk, istražuje i motoričke pokrete koji mu omogućavaju ravnotežu i koordinaciju. Što više pokušava udarati batićem o lonac to mu je teže pridržavati se rukom te ga ta aktivnost potiče da stoji samostalno na koljenima. Za vrijeme aktivnosti dijete ispušta batić, okreće se i sjeda te se vraća u položaj na koljenima ponovno uzimajući batić. Pokreti su brzi i žustri jer je fokus na istraživanju zvuka velik. Dijete uzima batić svim prstima i palcem i zadržava ga cijelom šakom dok lupa o lonac.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Dijete u ovoj aktivnosti lupa o batićem o lonac. U spoznavanju vanjskog svijeta dijete uočava svoje mogućnosti djelovanja te osim samog lupanja batića o lonac, počinje lupati batićem po podu i drugim podlogama koje mu se učine zanimljivima. Privlači ga lupanje o lonac i na toj aktivnosti je fokus jer je ta aktivnost u neskladu s onim što je do tada upoznao. Pažnja jest kratkotrajna ali se izmjenjuju aktivnosti lupanja batićem o lonac, lupanja batićem o podlogu te premještanjem oko lonca i namještanjem u bolju stabilniju poziciju te se fokus ponovno vraća na lupanje batićem o lonac. Namjerno ponašanje vidno je u tome što dijete vraća fokus na primarnu aktivnost bez obzira na kratkotrajnu pažnju.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete još ne izgovara prve riječi, ali je sve više usmjereno na okolinu i interakciju s njom. Majka očekuje od djeteta komunikacijsku usmjerenost te pri djetetovom traženju pogleda komentira ono što dijete u tom trenutku radi, održava pogled očima i komunicira opušteno s djetetom. Kada se dijete vrati aktivnosti lupanja o lonac, majka pjeva i dijete ju brbljanjem pokušava oponašati. Dijete nije ometano majčinim pjevanjem.

Socio-emocionalni razvoj: Dijete se osjeća sigurno jer se aktivnost odvija u poznatoj okolini u blizini majke. Pri proizvodnji zvuka dijete osjeti radost te se nasmije i traži potvrdu majke. Majka reagira smiješkom te se aktivnost ponavlja. U ovoj razvojnoj fazi dijete počinje pokazivati svijest o mogućnostima vlastitog djelovanja baratajući raznim predmetima i to prerasta u motivaciju za ovladavanje vještinom. Aktivnostima u kojima se dijete osjeća uspješno, kao u ovoj, povećava tu motivaciju.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): U opisanoj aktivnosti dominira funkcionalna igra, ponavljanje izvođenja motoričkih radnji i angažiranje osjetila.

Slika 22. Dijete u sedmoj aktivnosti

5.7.2. Aktivnost osma

Šuškanje s vrećicom punjenom kartonskim papirom

Datum provođenja: 21. prosinca 2020.

Sudionici: Majka i dijete

Opis aktivnosti: Vrećica punjena kartonom proizvodi šušlav zvuk, lagana je za manipuliranje, a djetetu omogućuje razvoj svih osjetila i pokretanje tijela na neograničavajući način. Dijete veselo maše vrećicom koja proizvodi zvuk, dok ne otkrije da može vrećicu i udarati o podlogu te o vrećicu lupati i praporce. U jednom trenu dijete oduševljeno manipulira i praporcima i vrećicom tako što udara jedno o drugo te se očituje namjerno ponašanje. Dijete je stvaralo zvuk vrećicom, ali je željelo ostvariti cilj udaranja praporaca o vrećicu te je to i ostvarilo. Dijete ostvaruje kontakt očima s majkom i smije se te aktivnost traje nekoliko minuta.

Opis motoričkih sposobnosti: U ovoj aktivnosti dijete pokazuje voljne pokrete udaranja, ispuštanja, lupkanja, uzimanja, mahanja i pljeskanja. Pri šuškanju vrećicom dijete ostaje u sjedećem položaju, ali pri uzimanju praporaca i baratanja njima pomiče se cijelim tijelom u ritmu lupanja. Dijete kreće iz sjeda u podizanje na koljena te se vraća ponovo u sjedeći položaj.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): U spoznavanju vanjskog svijeta dijete privlače stvari koje su iznenađujuće te je vrećica punjena kartonom koja šuška vrlo zanimljiv predmet za istraživanje. Djetetova pažnja je kratkotrajna te nakon baratanja

vrećicom uzima praporce kojima lupa i maše o vrećicu, time pokazuje da je osmislilo novi cilj koji je željelo ostvariti iskazujući pritom namjerno ponašanje.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Zvuk koji proizvodi vrećica glasan je i zanimljiv djetetu te ono čini sve kako bi proizvelo taj zvuk. Nakon što vrećica i praporci proizvode zvuk dijete vikne i stane šušcati te osluškuje te ponavlja radnju.

Socio-emocionalni razvoj: U ovoj aktivnosti dijete se često smijalo i vikalo, nakon svakog kratkog perioda proizvodnje zvuka s predmetima tražilo bi pogled majke kao potvrdu. Roditeljev izraz vodič je za to kako treba reagirati na situaciju. Majka opušteno sjedi i smješka se djetetu te dijete nastavlja ponavljati radnju koliko želi.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Istraživanje u ovoj aktivnosti manifestira se djetetovim opipavanjem vrećice, razgledavanjem i okretanjem, lupanjem vrećice i praporaca te guranjem vrećice i praporaca po podu i stavljanjem praporaca u usta.

Slika 23. Dijete u osmoj aktivnosti

5.7.3. Aktivnost deveta

Istraživanje zvuka s kutijom i kuhačom

Datum provođenja: 23. prosinca 2020.

Sudionici: Majka i dijete

Opis aktivnosti: Dijete uzima od majke limenu kutiju i kuhaču te se udaljava od perilice posuđa. Prvo kuhačom lupa po podu i okrenutoj kutiji te maše kuhačom po zraku. Ostavlja kuhaču iza sebe i istražuje limenu kutiju. Kako okreće limenu kutiju onda pri padu stvara zvuk od kojeg dijete zatvara oči ali ga i dalje zanima te nastavlja tu radnju nekoliko puta. Baca limenu kutiju u pod i sluša kako ona lupa i odzvanja u vrtnji i silini udarca o keramičke pločice. Kuhača je prestala biti fokus jer je dijete pronašlo novi način proizvodnje zvuka bacanjem predmeta o pod. U ovoj spoznajnoj razini igre dijete istražuje za vrijeme igre, opipava kutiju, okreće, lupa, gura po podu i uživa u proizvodnji zvuka. Produkcija glasova se zadržava na veselom vrištanju i glasnom ispuštanju samoglasnika. Pažnja je izazvana zanimljivim svojstvom predmeta, u ovom slučaju udaranjem limene kutije o keramičke pločice koja proizvodi zvuk i pri tome se lagano vrti. Dijete namjerno čeka da vrtnja i zvuk završe te ponavlja postupak.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete je usavršilo puzanje te u ovoj fazi uzima predmet, i s predmetom se polako smješta u poziciju koja mu odgovara. Hoda uz namještaj te se još uvijek osjeća najsigurnije u sjedećoj pozi. U ovoj aktivnosti voljni pokreti su lupanje, mahanje, bacanje lupanje, guranje i okretanje.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje) : Početni razvoj pamćenja evidentan je u ovoj aktivnosti. Dijete se dosjeća lupanja batića o lonac te ponavlja ovu radnju lupanja kuhačom o limenu kutiju. Dijete oponaša radnju koju je samo proizvelo nekoliko dana ranije. Namjernim ponašanjem bacanja limene kutije ili lupanja kuhače o istu proizvodi zvuk.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Pri bacanju limene kutije dijete zatvara oči i umiruje se, kada se kutija prestane okretati i proizvoditi zvuk, dijete ponavlja radnju. Dijete više od uzbuđenja i proizvodi samoglasnike.

Socio-emocionalni razvoj: U ovom slučaju majka ne smatra da dijete više da bi privuklo pozornost nego pokazuje uzbuđenost. Baratajući predmetom koji proizvodi glasan zvuk dijete se sve sigurnije te čvršće i jače baca kutiju o pod iščekujući glasan zvuk koji proizvodi padajući o pločice.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): U početku aktivnosti dijete koristi kuhaču te njome pokušava oponašati radnje odrasle osobe koja kuha. Pažnja u toj aktivnosti

oponašanja odraslog traje vrlo kratko te dijete uočava novu funkciju predmeta, a to je proizvodnja zvuka koja onda dominira.

Slika 24. Prikaz djeteta u devetoj aktivnosti

5.8. Aktivnost deseta

Samostalno istraživanje košare s instrumentima

Datum provođenja: 24. prosinca 2020.

Sudionici: Samo dijete

Opis aktivnosti: Instrumenti su uvijek djetetu na dohvata ruke te su povremeno presloženi na način da potaknu dijete na istraživanje. Dijete je na Badnjak iskusilo dosta senzornih podražaja te nije bilo planiranih aktivnosti. Instrumenti su uvijek dostupni, ali obzirom na promjene u okolini bilo je nerealno očekivati djetetov fokus na instrumentima pa ih majka nije isticala. Dijete je izvuklo košaru ispod stola i dovuklo je na slobodan prostor za igru. Iako je razvoj motorike ubrzan i dijete svaki dan ima prilike postići novu i bolju kontrolu nad tijelom, ovom aktivnosti iznenadilo je i majku. Nakon što je dijete izvuklo košaru s instrumentima, istraživalo je po vlastitoj volji instrumente tako što ih je bacalo, udaralo o podlogu ili mahalo u zraku. Majka je snimila fotografije iz daljine te se nije uključivala u aktivnost prvenstveno iz znatiželje da vidi gdje vodi djetetova aktivnost. Dijete je najviše koristilo maracas zvečku i nakon nekoliko minuta istraživanja zvuka

krenulo prema majci. Aktivnost nije trajala više od nekoliko minuta, ali je vrlo značajna jer pokazuje da dijete iskazuje interes za glazbenu okolinu i ponajviše da iz nje uči nova znanja.

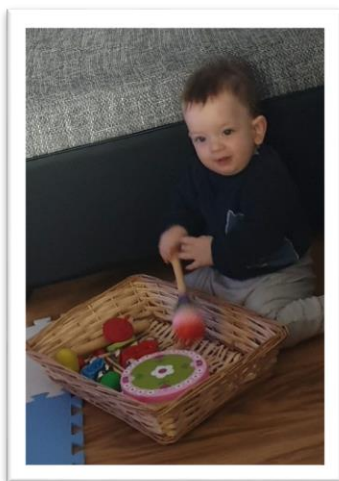
Opis motoričkih sposobnosti: Dijete hoda uz pridržavanje uz podlogu te je vrlo je spretno u puzanju. Hvata cijelu košaru i puzajući ju vuče prema mjestu gdje je odredilo provesti aktivnost.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Dijete uočava svoje mogućnosti djelovanja na promjene u vanjskom svijetu, ono uočava košaru punu instrumenata, odlučuje ju odvući na određeno mjesto te je tamo analizira, istražuje i naposljetku ostavlja nakon što mu pažnju okupira neka druga situacija ili doživljaj.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Komunikacijska usmjerenost prema majci u ovom slučaju odvija se u vrlo kratkom dijelu djetetova istraživanja jednim kratkim očnim kontaktom u kojem majka potvrđuje djetetovu znatiželju. Dijete nastavlja aktivnost, a majka ju ne prekida komentarima.

Socio-emocionalni razvoj: Dijete polako počinje istraživati svoju okolinu napuštanjem majke i njene blizine. Što je dijete motorički pokretljivije to se češće ohrabruje na istraživanje. U ovom slučaju dijete se udaljilo od majke u drugu prostoriju iako je prostor otvorenog tipa, dijete je do sada bilo uvijek uz majku. To se može pripisati činjenici da je dijete vrlo privrženo majci, ali možda i tome da je majka pretrpjela stres nedugo nakon poroda te se teško odvajala od dojenčeta. Bez obzira na uzrok, majka potiče dijete na istraživanje okoline i daje djetetu pozitivne reakcije koje iskazuje pozitivnim, smirenim i *oduševljenim* izrazom lica jer je dijete samo pokrenulo aktivnosti i to glazbenu.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): U aktivnosti dominira funkcionalna igra odnosno ponavljanje izvođenja motoričkih radnji i angažiranje osjetila. Dijete najduže istražuje instrument koji mu čini najviše zadovoljstva pri manipuliranju, maracas zvečku.

Slika 25. Dijete u desetoj aktivnosti

Otac djeteta amaterski svira gitaru te vrlo često upotpunjava glazbeno okruženje i glazbeni doživljaj djeteta. Dokumentirani i opisani video zapis i fotografije odvili su se na zapisane datume.

5.9. Aktivnost jedanaesta

Pjevanje i plesanje uz glazbu s praporcima s ocem

Datum provođenja: 11. prosinca 2020.

Sudionici: Otac i dijete

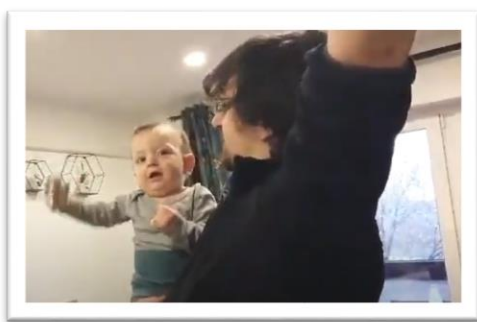
Opis aktivnosti: Dijete čvrsto drži zvečku s praporcima i zveči od kada je s majkom otvaralo torbu s instrumentima. U pozadini je puštena dječja božićna glazba, otac drži dijete u naručju i pleše dok dijete maše praporcima. Majka pjeva, dok otac i dijete plešu. Dijete viče od veselja i maše žustro praporcima. Nakon 6 minuta vrlo aktivnog plesanja i sviranja dijete se umirilo u očevom krilu. Majka potiče dijete i oca da maknu praporce jer ih dijete žvače i pokazuje znakove umora. Nakon par sekundi dijete poseže za praporcima, baca maracas zvečku i zijeva ali i ispušta vrisak zadovoljstva te time završava aktivnost.

Opis motoričkih sposobnosti: Otac drži dijete u naručju u ovoj aktivnosti te dijete ima slobodne ruke za baratanje instrumentima. Stisak šake kojom drži praporce je čvrst te ih dijete ne ispušta iz ruke dok se ne umori.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Dijete uočava da laganim pokretom ruke praporci ispuštaju zvuk. Zvuk praporaca se sviđa djetetu te ih čvrsto drži u ruci i ne ispušta. Za vrijeme pjevanja i plesanja u očevom naručju dijete žustro maše praporcima kako bi sudjelovalo u aktivnosti. Majka i otac pjevaju i plešu te to potiče dijete na aktivnost.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete u ovoj aktivnosti više te pokušava oponašati majku koja pjeva. Pri komunikacijskoj usmjerenosti vrišti i više od veselja te usmjerava pogled prema praporcima koji ispuštaju zvuk.

Socio-emocionalni razvoj: Razvoj privrženosti najjasniji je u trećoj četvrtini prve godine te se veza između oca i djeteta formira u zajedničkim aktivnostima. Dijete negoduje pri odvajanju od oba roditelja i osjeća sigurnost dok su oba roditelj prisutna.

Slika 26. Dijete i otac u jedanaestoj aktivnosti

5.10. Aktivnost dvanaesta

Sviranje triangle s ocem

Datum provođenja: 24. prosinca 2020.

Sudionici: Otac i dijete

Opis aktivnosti: Nakon istraživanja nekoliko instrumenata otac odlučuje s djetetom svirati triangel. Otac sjedi na podu i drži triangel za gumenu traku i daje djetetu metalni štapić za sviranje te dijete svira štapićem po triangu u stajaćem položaju dok se pridržava za kauč. Aktivnost traje vrlo kratko jer se u ovoj aktivnosti vrlo brzo umorilo. Dijete još stoji uz pridržavanje te u ovoj aktivnosti treba manipulirati drugom rukom metalnim predmetom o drugi predmet te ostati u ravnoteži. Triangel je jedini instrument koji nije uvijek dostupan zbog djetetove sigurnosti te ga dijete koristi isključivo

uz nadzor odrasle osobe. Iako je djetetu ova aktivnost bila zahtjevna, nije htjelo propustiti priliku svirati triangl koji mu je vrlo zanimljiv.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete stoji čvrsto na nogama, ali uz pridržavanje o kauč jer manipulira predmetom i uzbuđeno je. Ne ispušta metalni štapić iz ruke te žustro udara o triangl.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Triangl nije često u upotrebi pa dijete zanima zvuk koji proizvodi taj instrument. Shvaća što mu otac govori o korištenju te ponavlja ono što je vidio i čuo.

Socio-emocionalni razvoj: Dijete koristi izraz lica kao znak za razumijevanje okoline te promatrajući očevo lice ponavlja aktivnost. Otac je oprezan ali i uzbuđen te dijete osjeća uzbuđenje za vrijeme aktivnosti što se manifestira čvrstim stiskanjem instrumenta i željom za sudjelovanjem u aktivnosti.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Dominira funkcionalna igra, u ovom slučaju angažiranje osjetila sluha i dodira te ponavljanje izvođenja motoričkih radnji. Može se vidjeti društvena razina igre u kojoj dijete sudjeluje (igra *dajem-uzimam*) te oponašanje radnji odraslog pri korištenju trianglera.

Slika 27. Dijete i otac u dvanaestoj aktivnosti

5.11. *Aktivnost trinaesta*

Otac i dijete sviraju gitaru

Datum provođenja: 29. prosinca 2020

Sudionici: Otac i dijete

Opis aktivnosti: Dijete je cijelo jutro provelo uz gitaru i košaru s instrumentima. Nakon što bi mu pažnja popustila ili bi ga zainteresiralo nešto drugo u prostoriji, vratilo bi se odmah nakon istražene aktivnosti na gitaru. Kako bi dijete što manje bilo pod utjecajem straha i nervoze odraslih zbog vanjskih okolnosti, roditelji poštuju rutinu i otac svira gitaru. Dijete se za vrijeme očevog sviranja igra s drugim materijalima koje ga okružuju, ali sjedi pokraj oca. Nakon popodnevnog odmora dijete samo uzima gitaru, stavlja vrat gitare na noge, povlači žice i lupa po njima. Ova aktivnost se također odvija uz oca dok majka telefonira. Zvuk koji dijete proizvodi potiče ga da i dalje povlači žice te gleda u oca nakon što proizvede zvuk. Otac ga potiče riječima „da da lijepo sviraš, ajde još“ te dijete svira. Aktivnost traje kraće jer majka ometa svojim telefoniranjem u pozadini te dijete gubi fokus.

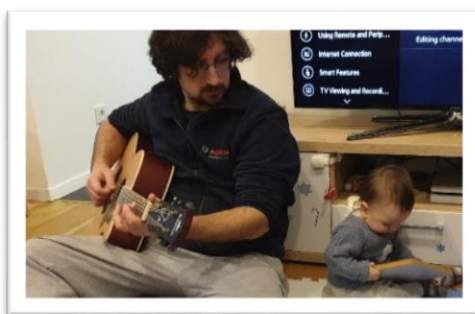
Opis motoričkih sposobnosti: Dijete je motorički spretno i u skladu s razvojnim osobinama. Hvata gitaru i ispušta igračke da bi dohvatilo predmet trenutnog interesa. Uzima sitne predmete i njima lupa po gitari i povlači žice prstima.

Spoznavanje (Spoznavanje vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Pažnja je kratkotrajna i izazvana zanimljivim svojstvima predmeta. Gitara lako proizvodi zvuk te dijete istražuje i žice i tijelo gitare. Iako je pažnja kratkotrajna, zainteresiranost proizvodnjom zvuka privlači dijete da se opetovano vraća izloženom instrumentu.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Pri svakoj proizvodnji zvuka dijete okreće glavu prema ocu, tržeći odobrenje, ali odmah vraća pozornost na zvuk koji je proizvelo.

Socio-emocionalni razvoj: dijete proizvodi zvuk lupajući po gitari rukama i trzajući predmetima po žicama. Svaki novi zvuk dijete čuje i razlikuje pokazujući to facijalnom ekspresijom i uzvicima. Pokazuje znakove selektivne reakcije na različiti emocionalan ton. Dijete reagira na novi zvuk, traži odobrenje oca te na njegovo odobrenje i poticaj nastavlja proizvoditi zvuk. Dijete se smije i hihoće te vrišti od veselja, a prema sebi obraća pozornost uzvicima.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): U društvenoj razini igre primjetno je oponašanje radnji odraslog. Dijete oponaša očeve radnje dok svira gitaru (trzanjem žica) dok naizmjenice istražuje vlastitim nahođenjem (lupanjem o tijelo gitare). Pri istraživanju dominira funkcionalna igra odnosno ponavljanje izvođenja motoričkih radnji. Istraživanje u igri obuhvaća opipavanje svih dijelova gitare, razgledavanje vrata gitare i navoja, okretanje navoja za podešavanje gitare, lupanje predmetom o gitaru i povlačenje gitare po podu prema sebi.

Slika 28. Dijete i otac u trinaestoj aktivnosti

5.12. Aktivnost četrnaesta

Sviranje gitare s ocem

Datum provođenja: 1. siječnja 2021.

Sudionici: Otac i dijete

Opis aktivnosti: Otac svira gitaru na kauču, dijete sjedi na podu i istražuje predmet. Nakon što istraži predmet, ustaje i prstima pritišće i vuče žice na gitari dok stoji i pridržava se jednom rukom za oca. Ta aktivnost traje neko vrijeme (oko 10 minuta) te dijete dobiva gitaru na pod gdje želi svirati. Dijete povlači žice gitare, a u nekom trenutku počne gurati ruku ispod žica u tijelo gitare i lupati po cijeloj gitari od uzbuđenja.

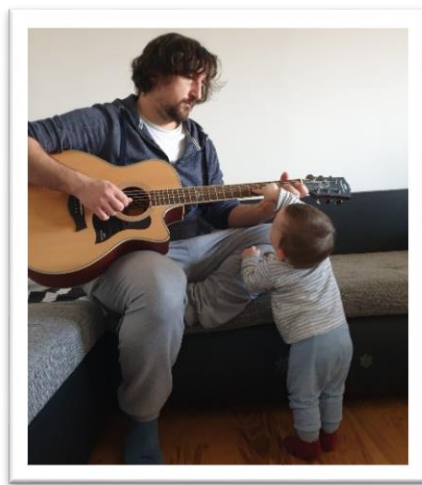
Opis motoričkih sposobnosti: Dijete hoda postrance uz namještaj, u aktivnosti se pridržava za namještaj dok drugom rukom istražuje gitaru. Oponaša očeve kretnje te pokušava prstima povlačiti žice gitare. Nakon spuštanja gitare na pod dijete sigurnije istražuje jer je sigurnije i motorički spretnije.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Uočavanjem svojih mogućnosti djelovanja, primjerice proizvodnjom zvuka, dijete spoznaje vanjski svijet te se osjeća motivirano za daljnje istraživanje. Pažnja je u skladu s razvojnim sposobnostima, no vidno je produljena u aktivnostima u kojima istražuje instrument s roditeljima. Za vrijeme istraživanja predmeta na podu, uočava novi cilj te djeluje prema njegovom ostvarivanju. Ustaje, pridržava se za namještaj, hoda do gitare te počinje istraživati.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: u ovoj dobi dijete počinje razumijevati riječi kao reprezentante sadržaja i roditelji se trude imenovati predmete kojima dijete barata. Pri samostalnom istraživanju gitare dijete čuje riječi gitara te se time stvara temelj razumijevanja da ono svira gitaru.

Socio-emocionalni razvoj: Dijete koristi informacije o emocionalnim izrazima drugih ljudi za regulaciju vlastitog ponašanja. U aktivnostima u kojima dijete osjeća sigurnost, a roditeljev izraz lica odaje opuštenost i pozitivnu atmosferu, dijete se prilagođava se trenutnoj okolini i opušteno istražuje. U toj situaciji opušteno dijete pokazuje znakove uzbuđenja koje nadilaze facijalne ekspresije roditelja i prelaze u iskreno iskazivanje veselja smijanjem, hihotanjem i vikom.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Nakon oponašanja radnji odraslog, dijete istražuje instrument samostalno. U samostalnom istraživanju neometano ponavlja radnju lupanja rukama po gitari, lupanja predmetom po gitari i guranja gitare po podu.

Slika 29. Dijete i otac u četrnaestoj aktivnosti

5.13. Aktivnost petnaesta

Baka i dijete istražuju kastanjete

Datum provođenja: 6. siječnja 2021.

Sudionici: baka i dijete

Opis aktivnosti: Baka (majčina majka) je jedina osoba iz šire obitelji s kojom je dijete sigurno ostati samo, bez majčine prisutnosti. Majka se nalazi u drugoj prostoriji dok dijete istražuje glazbenu igračku. Baka uzima kastanjete i pokazuje djetetu kako ih ona koristi te joj dijete uzima iz ruke i maše njima po zraku. Baka tada uzima maracas zvečku i nastavlja zveckati, na što dijete pokušava proizvesti isti zvuk i dalje mašući kastanjetama po zraku.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete oponaša kretnje koje vidi od bake te maše instrumentima, lupa kastanjetama i imitira sviranje maracas zvečkama dok drži kastanjete u rukama. Okreće se spretno u sjedećem položaju te se osjeća motorički sigurno za istraživanje.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje)) : U ovoj aktivnosti dijete uočava svoje mogućnosti djelovanja na predmet, ali oponaša bakine kretnje rukom s drugim instrumentom te on ne proizvodi zvuk koji je dijete očekivalo čuti te to rezultira dodatnim mahanjem. U ovoj aktivnosti dijete se fokusira na oponašanje kretnje, a manje na identičnu proizvodnju zvuka.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete shvaća velik dio onog što mu se govori te u komunikaciji s bakom koristi instrumente koje mu pokazuje. U ovoj aktivnosti dijete se smije i usmjerava pogled prema imenovanim stvarima.

Socio-emocionalni razvoj: Potpuno sigurna privrženost manifestira se strahom od neznanaca, negodovanjem zbog odvajanja od skrbnika i sigurnost i hrabrost kada je skrbnik u blizini. Dijete u ovoj aktivnosti pokazuje hrabrost i ne pokazuje negodovanje pri odvajanju iako majka nije u vidnom polju jer dijete osjeća sigurnu povezanost sa svojom bakom te je slobodno istraživati iako majka nije u blizini odnosno dijete ju ne vidi.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Početak društvenosti u igri vidljiv je u ranijoj orijentaciji prema dugom djetetu, u ovom slučaju prema baki i to u igri „dajem-uzimam“. Baki ostavlja na podu glazbenu igračku, a sebi uzima kastanjete koje je baka imala u ruci. U

društvenoj razini igre vidljivo je također oponašanje radnje odrasle osobe primjerice mahanje kastanjetama po zraku.

Slika 30. Dijete i baka u aktivnosti

5.14. Aktivnost šesnaesta

Orffov instrumentarij u božićnoj atmosferi s majčinom obitelji

Datum provođenja: 25. prosinca 2020.

Sudionici: majčina obitelj i dijete

Opis aktivnosti: Majčina obitelj broji mnogo članova, a neki od njih su dvije nećakinje i nećak. Najstarija nećakinja u vrijeme aktivnosti ima četiri godine, nećak dvije, a najmlađa nećakinja osam mjeseci. Iako djeca odrastaju u bogatom poticajnom okruženju, nisu istraživala Orffov instrumentarij te je majka odlučila kako bi bila dobra ideja za božićno obiteljsko okupljanje ponuditi djeci instrumente. Nećak nije bio zainteresiran za aktivnost i nije ga privlačilo istraživanje, dok su dvije nećakinje i dijete aktivno sudjelovali i jedno drugome pokazivali svoja dostignuća. Nakon što su se aktivnosti priključili baka i djed, nećakinje i dijete pokazali su posebnu razinu uzbuđenosti te je aktivnost eskalirala u dječju ciku i galamu. Dijete se tada okrenulo igri s božićnom kapom, dok su nećakinje vratile fokus na instrumente.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete u društvu starije djece reagira pozitivno i potaknut je na nove motoričke sposobnosti koje vidi. U ovoj aktivnosti dijete pokušava oponašati kretnje svoje starije sestrične koje su kompleksnije od njegovih.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje) : Pokazuje interes za uzimanje instrumenata koje su sestrične koristile, osobito ga privlače instrumenti koje su koristile na drugačiji način od odraslih primjerice lupanje kastanjeta jednu o drugu. Pažnja u ovoj aktivnosti je dugotrajna jer je situacija iznenađujuća za dijete.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: U aktivnosti prepunoj senzornih podražaja, instrumenta, božićnog ugođaja, ljudi i djece, dijete se ne može fokusirati na jednu stvar te nisu vidljivi znakovi ponašanja vezanih uz sluh i slušanje. Djeca se prilagođavaju nastaloj situaciji te dolaze bliže jedni drugima u osobni prostor i prinose instrumente licu te pokazuju ono što su otkrili.

Socio-emocionalni razvoj: Zbog komunikacijske usmjerenosti sve prisutne djece prema odraslima, koji se uključuju u aktivnost, iskazanima vikanjem, smijanjem i hihotanjem nastaje prevelika buka te se dijete povlači u samostalnu aktivnost istraživanja božićne kape.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Društvena razina igre vidljiva je u orijentaciji prema drugoj djeci. U komunikaciji s drugom djecom provodi se igra „dajem-uzimam“ te tjelesna komunikacija. U tjelesnoj komunikaciji s mlađom sestričnom provodi se igra u kojoj međusobno dižu instrument, pokažu ga, traže uzajamni očni kontakt i nastavljaju individualnu igru.

Slika 31. Dijete i obitelj u aktivnosti

5.15. *Aktivnost sedamnaesta*

Istraživanje zvuka s poklopcem i kuhačom

Datum provođenja: 27. prosinca 2020.

Sudionici: prabaka i dijete

Opis aktivnosti: Aktivnost se odvila u prabakinom stanu te majka nije imala nikakav utjecaj na aktivnost. Prabaka je djetetu postavila deku na pod i za vrijeme spremanja ponudila mu poklopac i kuhaču. Djetetu su to poznati predmeti te je krenulo u aktivnost lupanja kuhačom o poklopac. Potpuno stvorenu privrženosti skrbnika i djeteta označavaju strah od neznanaca, negodovanje zbog odvajanja od skrbnika te sigurnost i hrabrost kada je skrbnik u blizini. Majka se nalazila u istoj prostoriji te je dijete osjećalo sigurnost za istraživanje, ali nije pokazivalo pretjeranu uzbuđenost kao što ju inače iskazuje u svom domu. Ipak, dijete traži kontakt očima s osobom koja mu je ponudila aktivnost te koristi te informacije kao regulaciju vlastitog ponašanja te nastavlja s udaranjem predmeta o predmet nakon što je potaknuto.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete samostalno provodi aktivnost istraživanja zvuka i predmeta s poklopcem i kuhačom. Baca kuhaču i uživa u tome. Stavlja kuhaču na poklopac i obrnuto. Sve aktivnosti provodi sjedeći na deki na podu. Povremeno ustaje pridržavanjem o namještaj, ali se vraća istraživanju zvuka.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje) : Pažnja je kratkotrajna, aktivnosti traju kratko ali se ponavljaju. Namjerno ponašanje vidljivo je u djetetovom osobnom zadavanju cilja primjerice da gura kuhaču kroz dršku poklopca te namjere da ostvari taj cilj ponavljanjem aktivnosti. Dijete razlikuje bliske od nepoznatih osoba. Prabaka je bliska osoba, ali nije često prisutna pa je djetetu potrebna dulja prilagodba.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Dijete lupa o predmet i glasa se kako bi ukazalo na njega i upozorilo odraslog na svoj pronalazak, dijete istražuje je li odrasla osoba primijetila predmet takozvana referencijalna komunikacija. U aktivnosti traži prabakinu potvrdu emocionalnog doživljaja pri stvaranju zvuka, ali pri otkrivanju tih istih predmeta ukazuje majci na njih.

Socio-emocionalni razvoj: Nakon kratke prilagodbe dijete osjeća sigurnost i opušteno istražuje te traži očni kontakt s prabakom, a ne majkom za vrijeme aktivnosti.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): Spoznajna razina igre uključuje stavljanje kuhače i poklopca u usta, guranje poklopca po podu i lupanje kuhače o poklopac. Dominira funkcionalna igra, ponavlja izvođenje motoričkih radnji lupanja, guranja i angažiranja osjetila stavljanjem kuhače u usta.

Slika 32. Dijete u sedamnaestoj aktivnosti

5.16. Aktivnost osamnaesta

Sviranje Orffovog instrumentarij s kumom

Datum: 27. prosinca 2020.

Sudionici: Kuma i dijete

Opis aktivnosti: Zbog situacije s pandemijom dijete ne viđa svoju širu obitelj koliko bi majka željela, zato svaki susret pokušava potaknuti sve prisutne na igru. Odrasle osobe koje nemaju doticaj s djecom vrlo često se osjećaju nesigurno i *djetinjasto* kada ih se stavi u situaciju u kojoj se trebaju *igrati s djetetom*. Dijete se međutim osjeća opušteno i sigurno. Ostvaruje kontakt očima, brblja i zainteresirano pokazuje svoje sposobnosti svojoj kumi. Kuma s djetetom svira metalofon, dok on svira svoju najdražu kombinaciju, praporcima udara o tamburin. Majka je u prostoriji, ali udaljena.

Opis motoričkih sposobnosti: Dijete u ovoj aktivnosti vježba voljno ispuštanje predmeta te baca instrumente i uživa u tome. Oponaša kretnje odrasle osobe te uzima batiće i svira metalofon pa ih baca na pod. Nakon sviranja plješće i izabire novu aktivnost lupanja praporaca o tamburin.

Spoznaja (Spoznaja vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Dijete brzo izmjenjuje instrumente jer je pažnja kratkotrajna ali sveukupno istraživanje svih instrumenata traje 10ak minuta.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: U aktivnosti s kumom pokazuje selektivne reakcije na različit emocionalan ton, u početku prepoznaje neodlučan kumin glas dok se oboje ne osjete sigurnima zajednički sudjelovati u aktivnosti. Prepoznavanje emocionalnog tona pokazuje se učestalosti traženja majčinog pogleda po prostoriji, nakon što prepoznaje nježan i razdragani kumin glas dijete ne traži majčin pogled.

Socio-emocionalni razvoj: Dijete se osjeća sigurno jer je majka u blizini. Majka ne sudjeluje u aktivnosti te dijete u početku traži njen pogled.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): U ovoj aktivnosti dijete oponaša radnje odrasle osobe, ali i pokazuje radnje koje je samo naučilo primjerice udaranje praporcima o tamburin.

Slika 33. Dijete u osamnaestoj aktivnosti s kumom

5.17. Aktivnost devetnaesta

Sviranje s obiteljskom prijateljicom

Datum: 24. prosinca 2020.

Sudionici: obiteljska prijateljica i dijete

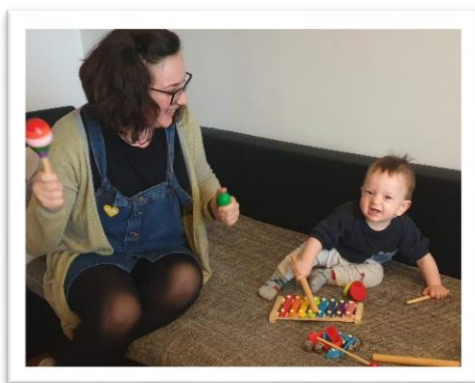
Opis aktivnosti: Djetetu je ponuđena košara s instrumentima te majka potiče dijete da pokaže prijateljici kako ono zna svirati. Dijete objeručke prihvaća aktivnost i okruženje te vrlo živo i aktivno sudjeluje u sviranju. U nekoliko navrata prijateljica maše instrumentima te je djetetovo lice začuđeno te nastavlja svoje sviranje i pokazuje veselje. Kontakti s ljudima van bliže obitelji jako su rijetki. Prijateljica koja uživa u aktivnosti s djetetom nije svakodnevno u njegovoj blizini. Iako je situacija takva da se dijete i prijateljica često ne vide, dijete nema strah od nje te ne negoduje.

Opis motoričkih sposobnosti: U ovoj aktivnosti dijete koristi instrumente za sviranje, ne baca i ne lupa njima po drugim predmetima te je moguće da reagira na majčinu uputu: „Pokaži kako znaš svirati“. Voljni pokreti su lupanje i mahanje, ali u svrhu sviranja.

Spoznavanje (Spoznavanje vanjskog svijeta, Pažnja, Mišljenje (pamćenje): Dijete povezuje dvije pojave na temelju njihove vremenske ili prostorne razine. Dobilo je instrumente i uputu te aktivno sudjeluje u svom istraživanju.

Sluh i slušanje/Produkcija glasova/Komunikacijska usmjerenost: Produkcija glasova događa se vrlo rijetko pri aktivnostima ako majka nije aktivno sudionik, međutim dijete se u ovoj aktivnosti smije i hihoće. Usmjerava pogled prema imenovanim instrumentima i poseže za njima. *Socio-emocionalni razvoj:* Zadovoljstvo je vidljivo u ekspresiji lica, žustrim pokretima i proizvodnji veselih, glasnih glasova. Moguće je da dijete koristi majčin emocionalni izraz za regulaciju vlastitog ponašanja. Dijete koristi izraz lica kao znak za razumijevanje okoline i prilagođavanja istoj. U ovoj aktivnosti dijete očito uživa u aktivnosti s prijateljicom i instrumentima.

Igra (spoznajna razina igre / društvena razina igre): dijete oponaša radnje odraslog, ali i samostalno istražuje. Ponavlja motoričke radnje i angažira osjetilo sluha sviranjem. Štapićima žustro lupa po metalofonu te na taj način istražuje zvuk.

Slika 34. Dijete i prijateljica u devetnaestoj aktivnosti

U aktivnostima s drugim članovima obitelji i prijateljima vidno je povećana komunikacijska usmjerenost jer dijete nije u svakodnevnom kontaktu s članovima obitelji. Osjeća se dovoljno sigurno da uz njih istražuje, ali ne poznaje ih dovoljno da ne mora komunicirati kao s majkom. U aktivnostima često koristi kašljanje i uzvike kako bi privuklo pozornost, diže pogled s predmeta istraživanja i traži potvrdu te usmjerava pogled natrag prema predmetima koji se istražuju, pogotovo ako ih pokazuje osoba s kojim je u aktivnosti. Produkcija glasova se još uvijek svodi na vrištanje od veselja i negodovanje te na kratko brbljanje ili proizvodnju zvukova koji se mogu poistovjetiti s oponašanjem govora ali u vrlo ranoj fazi. U svakoj aktivnosti vidno je namjerno ponašanje, s članovima obitelji oponaša njihove pokrete ili pokazuje ono što zna kako bi ostvario cilj s instrumentom koji koristi. U svim aktivnostima sjedi jer može stajati još uvijek samo uz pridržavanje, a u novim situacijama poput ovih dijete se osjeća sigurnije dok sjedi. Prema Starc i suradnicima (2004) krajem prve godine dijete je u pravilu smireno, samopouzđano i prijateljsko te voli publiku. Dijete u aktivnostima pokazuje takva ponašanja jer ponavlja ono čemu se publika smije. Nazire se početak društvene razine igre u kojoj dijete baca igračku istražujući zvuk, ali onda traži da joj odrasla osoba odnosno suigrač vrati natrag. U radnjama oponaša pokrete odraslih, ali i smišlja svoje pokrete koji dovode do određenog cilja odnosno proizvodnje zvuka.

6. Analiza provedenih aktivnosti

Analiza se provodila prema općim karakteristikama djetetova razvoja u njegovim najvažnijim i najočitijim segmentima, a to su razvoj motorike, spoznajni razvoj, socio-emocionalni razvoj te kroz razvoj igre.

6.1. Analiza uvjeta za razvoj glazbenih sposobnosti djeteta

Postavlja se pitanje koji optimalni uvjeti za razvoj glazbenih sposobnosti su bili ispunjeni?

Najveća potreba djeteta je osjećaj sigurnosti, a glazba bi trebala pridonositi povećanju tog osjećaja puštanjem tihe, mirne i vedre glazbe. Djeca u ovoj dobi osjetljivija su na glazbu kada se drže na rukama te su osjetljivija na živi glas nego na snimku glazbe pa djetetu treba pjevati uz dnevnu njegu, hranjenje i uspavlivanje. Osjetljivija su na glazbu kada mogu sudjelovati u glazbi pokretanjem tijela, a pjevanje djetetu uz njegovo uključivanje u ritmičke aktivnosti to omogućuje (Starc i sur., 2004).

Puštanjem tihe mirne i vedre glazbe dijete se osjećalo sigurno, ali se isto tako djetetu puštala i pjevala življa i glasnija glazba te se za vrijeme božićnih blagdana pjevala i svirala te puštala prigodna glazba na koju je dijete reagiralo sa zanimanjem. Djetetu je puštana instrumentalna klasična glazba i dječje uspavanke za vrijeme dojenja te mu se uz pušteni glazbu pjevalo. Za vrijeme glazbenih aktivnosti i upoznavanja s instrumentima i sve većom djetetovom pokretljivošću dijete nije željelo biti držano. Dijete želi istraživati samostalno koliko god mu motorika u toj razvojnoj fazi bila ograničavajuća te je u većini snimljenog materijala dijete samostalno posjednuto ili u pokretu s instrumentom ili alatom kojim proizvodi zvuk (Starc i sur., 2004). Djetetu je kroz dan bilo ponuđena glazba sa zvučnika ili mobitela, ali se djetetu direktno i pjevalo. Majka je pjevala pjesmice, uspavanke i pjesme koje su svirale na radiju, dok je otac pjevao dječje pjesmice i „rapao“.

Pitanje koje se u istraživanju postavilo je koja ključna glazbena iskustva su bila osigurana za dijete?

U ključna glazbena iskustva spadaju istraživanje glazbe, uporaba glazbenih instrumenata te stvaranje i izvođenje glazbe (Starc i sur., 2004). U istraživanju glazbe dijete je iskusilo pokret uz glazbu, istraživanje i prepoznavanje glasova i istraživanje instrumenata. Sve aktivnosti bile su organizirane u obliku igre ili spontano. Kod uporabe glazbenih elemenata dijete je kroz igru osjetilo i koliko je uspjelo, izraziti ritam. Pri stvaranju i izvođenju glazbe dijete je reagiralo na

različite tipove glazbe i sviralo na jednostavnim instrumentima (primjerice udaraljka, metalofonu, gitari i sintesajzeru).

6.2. Analiza glazbenih sposobnosti i naznake glazbenog talenta djeteta

Tijekom provedbe glazbenih aktivnosti fokus je bio na tome koje glazbene sposobnosti je dijete pokazalo pri glazbenim aktivnostima.

Sva djeca imaju biološku osnovu za razvoj glazbenih sposobnosti, ali postoje velike individualne razlike u tom području, veće nego u području govornih sposobnosti. Sva djeca pokazuju razvoj glazbenih sposobnosti od rođenja, a taj razvoj za svu djecu ima podjednak i pravilan tijek (Starč i sur., 2004).

Dijete se za vrijeme istraživanja nalazilo u fazi prve glazbene reakcije odnosno trećoj fazi tijeka razvoja glazbenih sposobnosti u kojoj se javlja funkcija „glazbenog brbljanja“. Manifestira se tako da dijete pokušava glazbenu reprodukciju. Dijete je uz pjevanje odrasle osobe i sviranje na instrumentima pokušalo reproducirati zvuk koji je čulo.

Prve dvije faze, fazu slušanja i fazu motoričkih reakcija na glazbu, također se može istaknuti kao pravilno razvijene jer ih dijete iskazuje u pravilu pri svim aktivnostima. U prvoj fazi od rođenja do šestog mjeseca djetetova života dijete reagira na zvuk, što se vidi okretanjem glave ili tijela prema izvoru zvuka i percipira glazbu tako što sluša pozorno i pokazuje znakove zadovoljstva. Dijete iskazuje ove sposobnosti i u istraživanju. Također iskazuje motoričke reakcije na glazbu koje se manifestiraju od šestog do devetog mjeseca života, primjerice početak izravnog glazbenog oponašanja i gukanje kao odgovor na glazbu.

Prema provedenim aktivnostima fokus se stavio i na pitanje pokazuje li dijete znakove glazbenog talenta.

Glazbeni talent pokazuju samo neka djeca, a može se primijetiti prema ranim znakovima koje dijete iskazuje nikad, često ili uvijek. Za djecu mlađu od tri godine tipično je samo šest znakova. U tablici 4 prikazani su znakovi glazbenog talenta te učestalost kojom ih je dijete iskazivalo.

Tablica 4. Znakovi glazbenog talenta

Znakovi/Učestalost	Nikad	Često	Uvijek
Dijete često pokazuje zanimanje za znakove u okolini.		+	
Dijete se često umiruje na zvuk ili glazbu.		+	
Dijete često pozorno i mirno sluša glazbu.		+	
Dijete često rado sudjeluje u glazbenim aktivnostima.			+
Dijete traži često prilike za slušanje i stvaranje glazbe.			+
Dijete često pokazuje znakove ugone, veselja i drugih emocija dok sluša glazbu.			+

Napomena: Preuzeto iz *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi* (Starč i sur., 2004, str. 60)

6.3. Analiza ostvarenih aktivnosti i uvjeta – samo refleksija

Refleksivna praksa gradi se na temelju razmišljanja o toj istoj praksi. Šagud (2006) piše da refleksivni praktičar stvara i gradi refleksivnu praksu na osnovi svog razmišljanja o njoj, prije, tijekom i poslije aktivnosti. Tek podizanjem djelovanja, učenja i poučavanja na meta razinu počinje proces razvoja refleksivnog praktičara. U toj praksi teorija integrira s refleksijom te refleksija čini bit procesa učenja i mijenjanja. Kreativno mišljenje, procjena oko izbora odluke i istraživanje čini jedan kompleksan proces koji prkosi tradicionalnom pristupu te se ističe kao alternativni pristup mijenjanju prakse odnosno pristupa odgoju. Refleksivni praktičar javlja se kada je pojedinac voljan preispitati vlastito mišljenje, istražuje različite načine djelovanja i nalazi različite odgovore na praktične probleme.

Znanje se dakle stvara u akciji, a iz toga proizlazi refleksija u akciji i refleksija na akciju. Refleksija u akciji događa se tijekom same akcije. Praktičar mijenja svoju strategiju bez prekida, ta refleksija je intuitivna i spontana. Refleksija na akciju događa se kritičkom analizom i osvješćivanjem svojih ili tuđih postupaka nakon akcije i u tom slučaju osigurava pogled unatrag te omogućava praktičaru razumjeti i interpretirati značenje problematičnih situacija. Postoji i treća razina nazvana „znanje u akciji“ koja se veže uz automatizirane akcije. U nepoznatoj situaciji stvara se „znanje u akciji“ pomoću „refleksije u akciji“.

Refleksija i samo refleksija načini su vanjske i unutarnje evaluacije koje imaju informativnu i regulativnu vrijednost. Samo refleksija omogućuje emancipaciju i stjecanje autonomije svakog pojedinca. Od odgojitelja, a u ovom slučaju roditelja, očekuje se svakodnevna

evaluacija vlastite prakse i preispitivanje odluka te traženje alternativnog puta u rješavanju praktičnih problema (Šagud, 2006).

Psihološki uvjeti optimalnog razvoja djeteta u dobi od šest do dvanaest mjeseci su, prema Starc i suradnicima (2004), stvaranje osjećaja sigurnosti i povjerenja da će okolina zadovoljiti djetetove osnovne potrebe, osiguravanje motoričkog i spoznajnog razvoja, govorno komuniciranje s djetetom i intenzivne reakcije između djeteta i odrasle osobe.

Sve aktivnosti provedene su nakon svih osiguranih uvjeta za djetetov optimalni razvoj.

Kroz analizu videa i neprestano ponavljanje kratkih segmenata majka uviđa da je neke suptilne znakove djetetove nezainteresiranosti ili preopterećenosti aktivnostima ipak previdjela. To su vrlo suptilni znakovi koje je majka vidjela tek nakon višestrukog pregledavanja materijala proučavajući verbalne i neverbalne reakcije djeteta na istraživanje instrumenata. Jedan od tih znakova je primjerice bacanje instrumenta nakon čega ga dijete ne traži natrag i nije istraživalo zvuk, već ga baca jer pažnja više nije usmjerena na taj instrument. Majka je primijetila da u nekim aktivnostima nije odmah shvatila razliku između djetetovog zaustavljanja aktivnosti i istraživanja.

Majka je nudila djetetu aktivnosti koje je dijete prihvaćalo. Aktivnosti poput slušanja instrumentalne glazbe *Peća i vuk* skladatelja Sergeja Prokofjeva dijete je odbijalo jer mu je glazba bila intenzivna te se aktivnost prilagodila djetetu odnosno slušalo je instrumentalnu glazbu i glazbu koju je moglo čuti u okolini primjerice božićne dječje pjesmice.

Dobrobiti provedenih aktivnosti i upuštajući se u istraživanje instrumenata od najranije dobi, prema majčinom mišljenju su velike, iako nema MR stroj ili kapacitete za daljnju analizu te se njena procjena vrši samo kao usporedba s vršnjacima i vrlo je subjektivna te nije znanstveno relevantna.

Zaključak

Dobivene spoznaje u ovom istraživanju potvrdile su da dijete reagira sukladno svojoj razvojnoj dobi te da aktivnosti istraživanja glazbe i poticaji iz glazbene okoline mogu samo biti pozitivni poticaj za razvoj, a nikako prepreka.

Omogući li se djetetu od najranije dobi pristup glazbenim instrumentima za istraživanje, slušanju glazbe i pjevanju, omogućuje mu se i skladan rast i razvoj te neprocjenjivo bogatstvo i iskustvo. Istraživanje instrumenata omogućilo je povezivanje djeteta s roditeljima i bliskom okolinom, obogatilo je svakodnevnicu te pomoglo u daljnjem razvoju osjećaja za glazbu.

U moru elektroničkih i inih naprava koje pomažu roditeljima novorođene djece za lakšu svakodnevnicu, ovo istraživanje potiče na daljnje istraživanje utjecaja glazbe i glazbenog okruženja na razvoj djeteta koju ono samo može proizvesti i utjecati na nju te nije digitalna (izuzev sintesajzera, ovdje se misli na ekrane kojima su djeca izložena danas).

Literatura

1. Bilić, V. (2016). Odgoj. U Matijević, M; Bilić, V; i Opić. S. (Ur.). *Pedagogija za učitelje i nastavnike*. (70-95). Zagreb: Školska knjiga i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
2. Borota, B. (2013). *Glasbene dejavnosti in vsebine*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales.
3. Čudina-Obradović, M. (1991). *Nadarenost : razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Duran, M. (2003). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Gordon E.E. (2013). *Music Learning Theory for Newborn and Young Children* Chicago: GIA Publications INC.
6. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima*. Zagreb: Mali profesor d.o.o
7. Halmi, A. (2005). *Strategije kvalitativnih istraživanja u primjenjenim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
8. Jovančević, M. (2019). *Godine prve zašto su važne*. Zagreb: Actus Hominis.
9. Manasteriotti, V. (1981) *Prvi susreti djeteta s muzikom : priručnik za roditelje i sestre odgajateljice u dječjim jaslicama*. Zagreb: Školska knjiga.
10. Motte-Haber, H. (1999). *Psihologija glazbe*. Jastrebarsko : Naklada Slap.
11. Opić, S. (2016). Odgoj u obitelji i obiteljska pedagogija. U Matijević, M; Bilić, V; i Opić. S. (Ur.). *Pedagogija za učitelje i nastavnike*. (182-192). Zagreb: Školska knjiga i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
12. Rojko, P. (2012). *Glazbenopedagoške teme*. Zagreb: ITG Zagreb.
13. Starc. B; Čudina-Obradović, M; Pleša, A; Profaca, B; Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
14. Sam, R. (1998). *Glazbeni doživljaj u odgoju djeteta*. Rijeka: Glosa d.o.o.
15. Šagud, M. (2006) *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola u Petrinji.
16. Šmit. M.B. (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb: Naklada Haid.
17. Velički, V; Katarinčić, I. (2011). *Stihovi u pokretu – Malešnice i igre prstima kao poticaj za govor*. Zagreb: Alfa d.d.

18. Bačlija Sušić, B. (2016). Temeljni aspekti kognitivnih modela djetetova glazbenog razvoja. *Napredak*, 157(1-2), 33-53. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/177222> (20.7.2021.)
19. Dehaene-Lambertz, G; Montavont, A; Jobert; A; Alliol, L; Dubois, J; Hertz-Pannier, L; Dehaene, S. (2010). Language or music, mother or Mozart? Structural and environmental influences on infants' language networks. *Brain and Language*, 114 (2), 53-65. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0093934X09001205?via%3Dihub> (10.7.2021.)
20. Dobrota, S. (2012). Glazba između pedagogije, kulture i jezika. *Pedagogijska istraživanja*. 9(1/2), 155-162. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/113458> (12.8.2021.)
21. Gordon, E.E. (2011). Roots of music learning theory and audiation. *GIA Publications*. 1-60. . Dostupno na: https://scholarcommons.sc.edu/gordon_articles/1/ (12.8.2021.)
22. Hallam, S. (2017). The Impact of Making Music on Aural Perception and Language Skills: A Research Synthesis. *London Review of Education*, 15(3), 397-406. Dostupno na: <https://eric.ed.gov/?q=susan+hallam&ft=on&id=EJ1163200> (10.7.2021.)
23. Hojsak, M; Katušić, A. Primjena muzikoterapije u poticanju majčinske privrženosti i samopercipiranih roditeljskih kompetencija majki u riziku. *Socijalna psihijatrija*, 48. 235-248. . Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/245206> (10.7.2021.)
24. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=22100>>. (10.7.2021.)
25. Jalilolqadr, S; Mahsab,A; Manoochehra,M; Oveisi,S. (2021). Effect of music on the growth monitoring of low birth weight newborns. *International Journal of Africa Nursing Sciences*, 14, 100312, 1 - 6. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214139121000354> (10.7.2021.)
26. *Merriam-Webster, američki rječnik engleskog jezika*. Dostupno na: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/guero> (10.7.2021.)
27. Sa de Almeida, J; Lordier, L; Zollinger,B; Kunz, N; Bastiani, M; Gui, L; Adam-Darque, A; Borradori-Tolsa, C; Lazeyras, F; S. Hüppi, P. (2020). Music enhances structural maturation of emotional processing neural pathways in very preterm infants. *NeuroImage*, 207, 116391, 1-14. Dostupno na:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1053811919309826?via%3Dihub>
(10.7.2021.)

28. Zhao, T.Christina; Kuhl, Patricia K. (2016). Effects of musical intervention in infancy. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 113, 5212-5217, 1-6. Dostupno na: <https://www.pnas.org/content/113/19/5212> (11.8.2021.)

Popis tablica

<i>Tablica 1.</i> Popis slušanih skladbi	19
<i>Tablica 2.</i> Malešnice i igre prstima	20
<i>Tablica 3.</i> Popis svih provedenih aktivnosti s djetetom (N = 19).....	31
<i>Tablica 4.</i> Znakovi glazbenog talenta	67

Popis slika

Slika 1. Košara s instrumentima.....	23
Slika 2. Metalofon	23
Slika 3. Drveni štapići.....	24
Slika 4. Triangl	24
Slika 5. Maracas	25
Slika 6. Tamburin	25
Slika 7. Praporci na štapiću.....	26
Slika 8. Praporci na narukvici	26
Slika 9. Kastanjete	27
Slika 10. Višestruki instrumenti (zvečka, metalofon, bubanj, guiro, štapić i činele)	27
Slika 11. Dijete s loncem i batićem	28
Slika 12. Sintetizator.....	29
Slika 13. Dječja igračka sintetizator	29
Slika 14. Gitara.....	30
Slika 15. Prikaz djeteta u prvoj aktivnosti	34

Slika 16. i Slika 17. Dijete u drugoj aktivnosti	36
Slika 18. Dijete u trećoj aktivnosti	38
Slika 19. Dijete u četvrtoj aktivnosti	39
Slika 20. Dijete u petoj aktivnosti	41
Slika 21. Dijete u šestoj aktivnosti	43
Slika 22. Dijete u sedmoj aktivnosti.....	46
Slika 23. Dijete u osmoj aktivnosti.....	47
Slika 24. Prikaz djeteta u devetoj aktivnosti	49
Slika 25. Dijete u desetoj aktivnosti	51
Slika 26. Dijete i otac u jedanaestoj aktivnosti	52
Slika 27. Dijete i otac u dvanaestoj aktivnosti	53
Slika 28. Dijete i otac u trinaestoj aktivnosti	55
Slika 29. Dijete i otac u četrnaestoj aktivnosti	56
Slika 30. Dijete i baka u aktivnosti.....	58
Slika 31. Dijete i obitelj u aktivnosti	59
Slika 32. Dijete u sedamnaestoj aktivnosti	61
Slika 33. Dijete u osamnaestoj aktivnosti s kumom.....	62
Slika 34. Dijete i prijateljica u devetnaestoj aktivnosti	64

Izjava o izvornosti rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te se u izradi istog nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studentice)